

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

**Методичні рекомендації до виконання
кваліфікаційних (магістерських) робіт**

для здобувачів вищої освіти

спеціальності

A3 Початкова освіта

(013 Початкова освіта)

Глухів 2025

УДК 378.147.091.32:373

*Рекомендовано вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
(протокол № 2 від 24 вересня 2025 року)*

Рецензенти:

Мачинська Н.І. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка;

Коренева І.М. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету факультету природничої і фізико-математичної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Бірюк Л.Я., Зенченко Т.Ф., Пінчук І. О., Собко В.О.,

Методичні рекомендації до кваліфікаційних (магістерських) робіт для здобувачів вищої освіти спеціальності А3 Початкова освіта (013 Початкова освіта). Глухів: Глухівський НПУ ім.О.Довженка, 2025. 89 с.

Запропонований посібник є науково-методичним супроводом написання випускових кваліфікаційних робіт на здобуття ОС «Магістр», що спрямовані на ознайомлення з правилами і вимогами до виконання, оформлення й захисту кваліфікаційних робіт. Видання розраховане на викладачів і здобувачів вищої освіти спеціальності А3 Початкова освіта (013 Початкова освіта).

ISBN

УДК 378.147.091.32:373

© Бірюк Л.Я., Зенченко Т.Ф., Пінчук І. О., Собко В.О.,
2025

© Глухівський національний педагогічний
університет імені Олександра Довженка, 2025

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. Загальні засади.....	7
2. Підготовка здобувачів вищої освіти до написання кваліфікаційної (магістерської) роботи.....	18
3. Вимоги до оформлення випускової кваліфікаційної роботи.....	24
4. Дотримання принципів академічної доброчесності під час написання кваліфікаційної (магістерської) роботи.....	33
5. Апробація основних положень і результатів дослідження	35
6. Підготовка до захисту й захист кваліфікаційної (магістерської) роботи.....	38
7. Критерії оцінювання якості кваліфікаційної (магістерської) роботи.....	42
Список використаних джерел.....	45
Додатки	47

ПЕРЕДМОВА

Кваліфікаційна (магістерська) робота є завершальним етапом підготовки здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти та важливим критерієм оцінювання сформованості його професійних і дослідницьких компетентностей, підтверджує рівень академічної зрілості майбутнього фахівця, демонструє його здатність до самостійного аналізу педагогічних явищ, розроблення та впровадження інноваційних освітніх рішень, уміння критично осмислювати сучасні тенденції розвитку початкової освіти в Україні й світі. Для спеціальності А3 Початкова освіта (013 Початкова освіта) кваліфікаційна (магістерська) робота є особливою формою інтеграції теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатностей, дослідницького досвіду та особистісно-професійних якостей, оскільки вчитель початкових класів Нової української школи має бути не лише носієм знань, а й організатором розвивального освітнього середовища, фасилітатором навчання, дослідником педагогічних практик.

Методичні рекомендації, запропоновані здобувачам, спрямовані на полегшення процесу підготовки та виконання кваліфікаційних досліджень з урахуванням єдності вимог до їх структури, змісту й оформлення, відображають орієнтацію на реалізацію положень Стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта другого (магістерського) рівня вищої освіти, який визначає загальні та спеціальні компетентності, програмні результати навчання, необхідні для успішної професійної діяльності випускника.

У процесі підготовки та захисту магістерської (кваліфікаційної) роботи перевіряється досягнення більшості програмних результатів навчання. Так, зокрема, важливим є вміння здобувача інтегрувати знання з різних галузей, що підтверджує його здатність до міждисциплінарного підходу в педагогічних дослідженнях, що реалізується у формулюванні теми дослідження, яка зазвичай охоплює проблематику мовно-літературної, математичної, мистецької, технологічної або іншої освітньої галузі та водночас спирається на методологічні, психологічні й соціально-педагогічні засади. Під час написання роботи здобувач демонструє навички пошуку, аналізу та критичного опрацювання наукових джерел, що безпосередньо відповідає ПРН, пов'язаним із здатністю застосовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для збору й обробки даних, умінням формувати власну наукову позицію.

Важливим аспектом кваліфікаційного дослідження є перевірка здатності планувати та здійснювати педагогічний експеримент, розробляти методичні

рекомендації, впроваджувати їх у практику початкової школи, оцінювати ефективність обраних підходів, що виявляє сформованість дослідницької компетентності, яка є ключовою для магістра, оскільки передбачає не лише відтворення знань, а й генерування нових ідей, здатність до педагогічної інноваційності. Відтак, у структурі та логіці магістерської роботи має бути відображено повний цикл наукового пошуку: від постановки проблеми та аналізу її стану в науці й практиці до обґрунтування та перевірки ефективності власної концепції, методики, технологій чи рекомендацій.

Окрему увагу приділено академічній доброчесності, оскільки виконання магістерської роботи — це ще й перевірка здатності здобувача діяти відповідно до етичних стандартів науки та освіти. Дотримання принципів оригінальності, правильного цитування, уникнення плагіату та фальсифікації результатів є критеріями, за якими оцінюється не лише рівень сформованості наукової культури, а й готовність майбутнього педагога бути прикладом для учнів у дотриманні норм академічної доброчесності, їх пропагування та створення культури академічної доброчесності в закладі загальної середньої освіти.

Презентація результатів дослідження потребує сформованості вміння логічно, аргументовано та доступно викладати свої думки, використовувати науковий апарат, володіти науковою українською мовою, здатністю надавати відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії, демонструючи глибоке розуміння досліджуваної проблеми, здійснювати ефективну професійну комунікацію, аргументувати власну позицію, дискутувати та відстоювати результати наукової діяльності.

У підсумкових висновках дослідження здобувач має виявити здатність оцінювати власні результати, визначати їх значення для теорії та практики початкової освіти, окреслювати перспективи подальших досліджень, що висвітлює його вміння критично мислити, готовність до безперервного професійного розвитку.

Отже, процес виконання й захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи виступає комплексною формою перевірки відповідності здобувача вищої освіти вимогам Стандарту. Кожний етап цього процесу — від вибору теми та постановки мети до апробації результатів і публічного захисту — є свідченням досягнення певних програмних результатів навчання. Здобувач демонструє не лише засвоєні знання, а й здатність до проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур, що відрізняє другий (магістерський) від попередніх рівнів відповідно до вимог Національної рамки кваліфікацій.

Запропоновані Методичні рекомендації покликані допомогти здобувачам упорядкувати свою наукову діяльність, забезпечити її якість і відповідність сучасним вимогам, сприятимуть підвищенню рівня методологічної культури, формуванню вмінь добирати адекватні методи дослідження, структурувати матеріал, презентувати результати. У результаті підготовки й захисту магістерської роботи майбутній учитель початкових класів демонструє готовність до комплексного розв'язання професійних завдань, уміння проектувати та реалізовувати освітній процес, здійснювати наукові пошуки, впроваджувати інновації, гуманістичні цінності на засадах академічної доброчесності.

1. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Кваліфікаційна (магістерська) робота у системі підготовки здобувачів освітнього ступеня «Магістр» спеціальності АЗ Початкова освіта (013 Початкова освіта) є підсумковою формою атестації та одночасно синтезом набутих у процесі навчання знань, умінь, навичок і досвіду дослідницької та педагогічної діяльності, покликана підтвердити досягнення програмних результатів навчання, визначених у Стандарті вищої освіти для освітнього ступеня «Магістр», і тим самим засвідчити готовність випускника до виконання складних професійних завдань у сфері початкової освіти, інтеграції у європейський і світовий освітній простір, розвитку сучасної української школи.

Стандарт вищої освіти окреслює низку програмних результатів навчання, досягнення яких може бути перевірене саме під час виконання й захисту магістерської роботи. Так, ПРН, що передбачає здатність застосовувати набуті знання для постановки й розв'язання складних педагогічних проблем (ПРН 1), знаходить відображення у виборі актуальної теми дослідження, її обґрунтуванні та визначенні методологічного інструментарію. Під час формулювання проблематики здобувач демонструє уміння критично осмислювати сучасні виклики освіти, бачити їх у контексті розвитку педагогічної науки й практики, що відповідає рівню магістерської підготовки.

Важливим є й ПРН, що стосується здатності здійснювати пошук, аналіз та критичну інтерпретацію наукових джерел (ПРН 2). У процесі роботи над теоретичною частиною магістерського дослідження здобувач має показати володіння навичками академічного письма, уміння виокремлювати ключові ідеї, порівнювати різні наукові підходи, систематизувати інформацію. Це перевіряється через якість огляду літератури, структурування наукового дискурсу, формулювання висновків.

Значущим показником сформованості професійних умінь є здатність інтегрувати міждисциплінарні знання та застосовувати їх для створення інноваційних моделей навчання (ПРН 3). У магістерських роботах це проявляється у зверненні до суміжних галузей — психології, соціології, культурології, інформаційних технологій, що дає змогу осмислювати педагогічні проблеми.

Особливу увагу у процесі кваліфікаційного дослідження приділено ПРН, які стосуються дослідницької діяльності. Зокрема, це здатність планувати й реалізовувати педагогічний експеримент, використовувати сучасні методи збору й аналізу емпіричних даних (ПРН 5). Здобувач повинен не лише обґрунтувати

вибір методів, а й коректно застосувати, інтерпретувати результати, робити науково виважені висновки, виявляти дослідницьку самостійність і здатність до генерації нових знань.

У практичній частині магістерської роботи здобувач має продемонструвати здатність створювати власні методичні продукти, апробувати їх у навчальному процесі початкової школи та оцінювати їхню результативність ПРН, що стосується уміння проєктувати, навчально-методичні матеріали, методичні системи (ПРН 7). Цей результат засвідчує готовність майбутнього магістра до інноваційної діяльності, впровадження нових підходів у практику Нової української школи.

Підготовка й захист магістерської роботи дає змогу перевірити ПРН, що стосується здатності організовувати освітнє середовище, сприятливого для всебічного розвитку особистості молодшого школяра (ПРН 9). Розроблені й апробовані здобувачем методики, програми, моделі навчання мають ґрунтуватися на засадах дитиноцентризму, врахуванні індивідуальних освітніх потреб і можливостей учнів, що безпосередньо відповідає сучасним орієнтирам розвитку початкової освіти.

Окремий блок програмних результатів стосується комунікативних компетентностей (ПРН 11–12). Захист магістерської роботи стає випробуванням для здобувача у вмінні представляти результати власних наукових пошуків, аргументовано відстоювати позицію, дискутувати, що є важливим не лише для наукової, а й для практичної діяльності вчителя, оскільки забезпечує ефективну взаємодію з колегами, батьками, представниками громади іншими стейкхолдерами.

Важливим у контексті магістерського дослідження є ПРН, що визначає здатність діяти відповідно до принципів академічної доброчесності, професійної етики, соціальної відповідальності (ПРН 14). Саме виконання роботи вимагає від здобувача дотримання правил цитування, уникнення плагіату, доброчесного представлення результатів експерименту, що підкреслює його готовність до чесної й прозорої професійної діяльності.

Вступ до Методичних рекомендацій підкреслює, що магістерська робота не є лише формальною умовою завершення навчання, а має реальне значення для становлення майбутнього вчителя початкових класів – дає можливість перевірити не лише академічну підготовку здобувача, а й його ціннісні орієнтації, здатність діяти як науковець, педагог, інноватор, комунікатор, член суспільства. Магістерська робота виконує роль інтегративного показника сформованості професійної ідентичності магістра початкової освіти.

Запропоновані Методичні рекомендації мають слугувати орієнтиром для здобувачів у виборі тематики, плануванні дослідження, доборі методів, оформленні результатів, а також допомогти їм побачити зв'язок між власним науковим пошуком та очікуваними програмними результатами навчання. Їх дотримання забезпечить якість магістерських робіт, підвищить рівень академічної культури здобувачів, сприятиме формуванню вмінь здійснювати наукові пошуки й упроваджувати інноваційні підходи в освітню практику.

У результаті виконання та захисту магістерської роботи майбутній учитель початкових класів має підтвердити свою готовність до вирішення складних професійних завдань, здатність проектувати освітні процеси, створювати безпечне, ергономічне, інклюзивне освітнє середовище початкової школи, провадити дослідницьку діяльність, забезпечувати партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, діяти добросовісно та відповідально. Саме це й становить головний зміст вступної частини рекомендацій: окреслити значення магістерської роботи як критерію досягнення програмних результатів навчання і показника готовності випускника до професійної діяльності у сфері початкової освіти.

Виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи охоплює кілька основних етапів:

вибір теми дослідження; добір методів дослідження й роботи з літературними джерелами, вивчення літературних джерел, законодавчих і нормативних актів; складання бібліографії; аналіз і узагальнення матеріалів; збір, систематизацію й аналіз фактичних даних, на основі яких виконується наукова робота; обґрунтування конкретних розробок і пропозицій щодо вирішення проблеми дослідження; написання роботи за її структурними елементами; оформлення тексту відповідно до вимог, що висуваються до наукових кваліфікаційних робіт певного ступеня; підготовку до захисту: подання на відгук науковому керівникові завершеної роботи; одержання рецензій; написання тексту виступу, добір і оформлення ілюстративного матеріалу, що виноситься на захист, підготовка презентації.

Специфіка навчання в магістратурі полягає насамперед в тому, що освітній процес у ЗВО вимагає продуманої організації самостійної роботи студентів, яка забезпечує успішне оволодіння не тільки програмовим матеріалом, а й навичками творчої дослідницької діяльності.

Магістерська робота є самостійним педагогічним дослідженням й органічним складником освітнього процесу як засобом перевірки всебічної готовності магістранта до самостійного наукового пошуку.

Обов'язковою умовою підготовки магістерської роботи є чітке усвідомлення автором сучасного рівня наукових досягнень у предметному полі початкової освіти та перспективи їх розвитку. На основі цих відомостей здобувачем вищої освіти повинно бути сформульоване власне педагогічне бачення, ефективність якого необхідно перевірити у процесі дослідно-експериментальної роботи. Наукова робота повинна узагальнювати самостійний науковий пошук дослідника.

Магістерська робота та її захист має засвідчити науковість і актуальність теми; фундаментальність підготовки випускника, знання наукових джерел, володіння науковою та професійною термінологією; орієнтацію в сучасних наукових дослідженнях із початкової освіти; ступінь самостійності наукових досліджень; повноту і грамотність викладу змісту, ступінь самостійності наукових досліджень; володіння державною та іноземною (для презентування результатів власних досліджень) мовами; культуру усного й писемного мовлення; рівень опанування навчальних дисциплін; уміння застосувати набуті здатності у професійній діяльності; культуру оформлення наукової роботи та захисту її основних результатів.

Магістерська робота має такі структурні компоненти:

- титульна сторінка;
- зміст, де відображено план (структуру) роботи;
- вступ;
- 2 або 3 розділи;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Кожен із цих складників виконує конкретну функцію, разом створюють системне уявлення про визначену в темі дослідження і розкрити в його змісті проблему. Послідовність викладу теми повинна відповідати плану роботи.

Кожен здобувач освіти обирає тему зі списку запропонованих науковими керівниками, що відповідає науковим інтересам чи набутому практичному досвіду студента. Здобувач вищої освіти може запропонувати власну тему, якщо має індивідуальний погляд на її розроблення.

Тема дослідження має бути достатньо інформативною й актуальною, відповідати предметному полю спеціальності. Ще під час її визначення студенту необхідно врахувати, що в ній має бути відображений об'єкт і предмет

дослідження: об'єкт – загальна сфера наукового пошуку і предмет – конкретний ракурс дослідження об'єкта.

Тема роботи повинна бути актуальною і має відповідати як сучасним потребам фахової галузі науки, так і перспективам її розвитку, практичним завданням методики початкової освіти. Коротко розкриваючи актуальність теми, варто зазначити, чому саме важливо і своєчасно дослідити її для з'ясування ще не розв'язаних раніше питань і подальшого розвитку методики початкової освіти.

Вступ містить визначення науково-категоріального (понятійного) апарату дослідження, який є системою понять, що в стислій формі відображає наукові засади, напрям і сутність дослідження, акумулює його зміст і прослідковує логіку наукового пошуку. До науково-категоріального апарату педагогічного дослідження входять такі поняття:

- обґрунтування актуальності теми;
- мета (ціль, яку ставить перед собою дослідник);
- завдання (конкретизована мета);
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- методи наукового дослідження;
- організація і база проведення дослідно-експериментальної роботи;
- практична значущість дослідження, що охоплює наукову новизну.

Вступ має бути компактним, не переобтяженим теоретичним матеріалом. У вступі, як правило, посилання на літературні джерела не використовуються. Орієнтовний обсяг вступу – до 5 сторінок машинописного тексту.

Мету треба чітко відрізнити від завдань. Формулювання мети передбачає з'ясування певного результату та бачення того, яким його бажає отримати дослідник.

Завдання дослідження має такі складники:

- а) з'ясування теоретичних питань із досліджуваної проблеми на основі вивчення й аналізу психолого-педагогічної літератури;
- б) поглиблене експериментальне вивчення практичного вирішення досліджуваної проблеми: виявлення її наявного стану – важливих досягнень і типових недоліків, їх причин, основних здобутків сучасної науки тощо;
- в) обґрунтування та розроблення системи заходів, необхідних умов, методів, методик для розв'язання завдань дослідження;
- г) експериментальну перевірку запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям доцільності й оптимальності;

д) розроблення методичних рекомендацій для подальшого впровадження позитивних результатів дослідження в практику початкової освіти.

Визначення **об'єкта** та **предмета дослідження** є важливим етапом наукового пошуку. Вони тісно пов'язані між собою, проте мають чітко розмежовуватися.

Об'єкт дослідження окреслює ту сферу педагогічної реальності, яка привертає увагу дослідника. Зазвичай ним виступає процес формування чи розвитку певної якості учня або студента й відповідає на запитання: «Що саме ми досліджуємо?».

Предмет дослідження, у свою чергу, відображає той аспект, завдяки якому планується отримати нове науково-педагогічне знання. Найчастіше це умови, методи, технології, система вправ чи методика, що забезпечують формування або розвиток означеної якості, й відповідає на запитання: «Якими засобами ми можемо удосконалити освітній процес?».

Методи дослідження слід добирати згідно з предметом, метою, завданнями, оскільки саме методи допомагають вирішенню поставлених проблем. Метод – це певний комплекс прийомів, що використовуються на різних етапах дослідження (теоретичному, методичному, експериментальному) для розв'язання конкретного завдання, з метою вивчення реального стану об'єкта і предмета дослідження, встановлення істини, перевірки чи спростування гіпотези й мети педагогічного експерименту.

Для перевірки гіпотези та розв'язання поставлених завдань можуть використовуватися орієнтовно такі **методи** наукового дослідження:

теоретичні: аналіз психолого-педагогічної літератури, вивчення навчальних програм закладів освіти, аналіз і узагальнення зібраної інформації; класифікація, індукція, дедукція, побудова аналогій, моделювання, порівняння результатів дослідження тощо;

емпіричні: спостереження, анкетування, моделювання, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та контрольний (підсумковий) етапи);

математичної статистики (методи математичної обробки зібраних даних, статистична перевірка гіпотез, методи теорії кореляції тощо).

Із метою отримання достовірних результатів необхідно використовувати різноманітні методи дослідження: спостереження, бесіди, анкети, проблемні завдання, вивчення документації, продуктів діяльності здобувачів освіти тощо. Необхідно представити достатньо повну й об'єктивну фіксацію результатів освітньої діяльності, особливостей поведінки здобувачів освіти під час дослідної

роботи, методичних прийомів, стилю й тактики роботи вчителя, результатів опитування, вирішення контрольних завдань тощо.

Фіксація результатів, як правило, здійснюється у вигляді протоколів спостережень, занять, різного виду контролю й оцінювання. Математичний аналіз (в абсолютних цифрах та відсотках) узагальнюється у вигляді таблиць, графіків, схем, діаграм. Кількісні показники, отримані різними методами, зіставляють, порівнюють, групують, ранжують, характеризують, пояснюють, потрактовують.

Практична значущість дослідження передбачає конкретизацію виконаної наукової роботи (фрагменти чи конспекти уроків; система вправ із методичними рекомендаціями тощо), що може використовувати будь-хто зацікавлений. **Наукова новизна** має на меті короткий виклад нових наукових положень (рішень), запропонованих автором особисто; показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (*вперше отримано..., уточнено..., вдосконалено..., розвинуто...*).

Організація педагогічного експерименту. Під час планування й організації експериментальної роботи слід вказати бази проведення дослідної роботи: назва, номер, місце знаходження закладу, визначити контингент здобувачів освіти експериментальних і контрольних груп, що мають бути рівноцінними.

Необхідно стисло зазначити, які принципово важливі зміни передбачається внести в освітній процес відповідно до завдань дослідження. Треба також коротко пояснити, яким чином буде здійснюватися процес організації педагогічного експерименту.

У першому (теоретичному) розділі розглядаються основні науково-теоретичні засади досліджуваної проблеми. Він може складатися з 3–4 підрозділів. Один із них має містити аналітичний огляд вітчизняних та зарубіжних публікацій із теми дослідження. У цьому підрозділі мають бути подані наукові результати стосовно означеної проблеми, одержані різними авторами, розкриваються здобуті ними наукові факти. Спочатку аналізуються філософські та історико-педагогічні джерела, погляди на проблему, що розглядається (у хронологічній послідовності). Потім роботи зарубіжних та вітчизняних науковців, які займалися зазначеною проблемою, або вивчали певні її аспекти. Автору необхідно відобразити своє ставлення до поглядів учених, відповідно обґрунтовуючи власне бачення проблеми. З метою глибокого, повного аналізу і враховування сучасних тенденцій розвитку педагогічної

теорії та практики, доцільно здійснити огляд періодичної фахової преси (не менш, ніж за останні 5 років) за темою дослідження.

У *другому підрозділі* теоретичного розділу обов'язково має бути висвітлена психологічна основа досліджуваної проблеми. Для цього слід розкрити зміст основних психолого-педагогічних понять, досліджень, якими оперує здобувач освіти, щоб уникнути неоднозначності в їх тлумаченні, та обґрунтувати обраний (або власний варіант), також доцільно розглянути суттєві психолого-теоретичні положення досліджуваної проблеми, з'ясувати психологічний механізм формування того чи іншого педагогічного явища, особистісної якості чи бажаної риси характеру респондентів.

Третім має бути підрозділ, що містить аналіз методичних засад, програмових вимог стосовно теми дослідження, огляд роботи закладів освіти, окремих педагогів або аналіз сучасного стану дослідження. Висновки цього підрозділу мають констатувати здобутки практиків, що мають бути узагальнені і включені до подальших методичних рекомендацій. Важливо також вказати на недоліки в освітній практиці щодо досліджуваної проблеми, пояснити їх причини. Це має послужити підґрунтям для методичних рішень у ході дослідження автора.

Висновки до I розділу мають відповідати вирішенню поставлених завдань, бути чіткими, обґрунтованими, обсягом не менше 1,5 сторінки тексту.

На розсуд здобувача освіти та його наукового керівника в структуру наукової роботи може бути вміщено додатковий розділ методичного спрямування.

Другий / третій розділ – експериментальний – є основною частиною самостійної роботи магістранта. У ньому детально описується зміст, форми і методи навчання та виховання, які розроблені й використовуються у процесі експериментального дослідження, тобто розкривається методика наукового дослідження.

Робота над магістерським дослідженням передбачає проведення педагогічного експерименту у межах науково-дослідної педагогічної практики з написання кваліфікаційної (магістерської роботи), що триває 3 семестри та дає змогу перевірити або скорегувати гіпотезу й вирішити поставлені завдання, вдосконалити методику формувального етапу експерименту та підготовлені для його проведення практичні розробки. Вибірки здобувачів освіти контрольних та експериментальних груп мають становити орієнтовно 30 респондентів.

Експериментальна робота передбачає проведення констатувального, формувального та контрольного етапів педагогічного експерименту, який

проводиться в умовах освітнього закладу – в ігровій, навчальній, трудовій, повсякденній тощо діяльності здобувачів освіти, організованій дослідником.

Констатувальний експеримент педагогічного експерименту має на меті констатувати фактичний стан функціонування предмета дослідження, тобто виявити і зафіксувати науковими способами відповідний рівень наявності (чи відсутності), розвитку чи сформованості тієї особистісної якості, компетентності, здатності, психічних процесів, моральних уявлень, знань, умінь тощо, що будуть формуватися в об'єкта дослідження у ході подальшої експериментальної роботи. Від самого початку важливо враховувати й охарактеризувати педагогічні умови й освітнє середовище дослідження. Тому важливо вивчити календарні плани вчителя та його безпосередній досвід роботи з учнями, її результати. Необхідно робити записи поведінки здобувачів освіти, їх висловлювання, спілкування тощо.

На основі зібраних у констатувальному експерименті даних конкретизуються завдання дослідження, визначаються критерії та розробляються показники оцінювання явища, процесу, певної якості, компетентності, здатності тощо особистості, визначається рівень сформованості зазначеної категорії здобувачів освіти.

Для одержання об'єктивних даних у ході констатувального експерименту необхідно використати не один, а декілька методів дослідження у взаємозв'язку. Методи, що застосовуються, мають допомогти з'ясувати сутність предмета дослідження відповідно до визначених критеріїв і показників.

Дані констатувального експерименту (проведеного в експериментальній та контрольній групах) узагальнюються у вигляді схем, таблиць, діаграм тощо та аналізуються й інтерпретуються. На основі констатувального експерименту робляться висновки, які є вихідним матеріалом другої частини дослідження, а саме: визначення змісту і побудови методики формульовального етапу експерименту.

Формувальний етап експерименту є важливим складником педагогічного дослідження, оскільки спирається на результати попереднього вивчення стану проблеми та узагальнення даних констатувального етапу. Саме під час його реалізації дослідник безпосередньо розв'язує поставлені завдання, а отримані результати слугують підґрунтям для формулювання проміжних і підсумкових висновків.

Цей етап вибудовується на основі гіпотези, висунутої у дослідженні: у процесі експериментальної роботи вона проходить перевірку та, за необхідності,

уточнення чи коригування. Побудова методики та організація формувального етапу потребують чіткого структурування та поділу роботи на послідовні кроки.

На підготовчому – визначаються методи й прийоми, які забезпечують залучення здобувачів освіти до відповідного виду діяльності, що стане основою для подальшої формувальної роботи. Безпосередньо під час експериментального етапу відбувається апробація нового змісту навчального матеріалу або інноваційних методів навчання й виховання (або їх поєднання), оцінюється результативність застосування нестандартних форм організації роботи з учнями.

Для магістранта важливо обґрунтувати наукову новизну та практичну значущість одержаних результатів. Поряд із цим необхідно зосередити увагу й на тих труднощах і недоліках, які виникали в процесі експерименту: з'ясувати причини їх появи та показати, якими педагогічними засобами вдалося їх подолати, нейтралізувати або усунути.

Контрольний етап експерименту має логічно завершити дослідну роботу, розкрити перевагу експериментальної методики над традиційною на основі змін у розвитку учнів.

Під час підведення підсумків дослідження необхідно здійснити всебічний кількісний (у вигляді таблиць, діаграм, схем тощо) та якісний аналіз результатів, показати ступінь досягнення поставленої мети, розкрити фактори, що вплинули на позитивну динаміку в розвитку здобувачів освіти. Із цією метою дані, отримані в ході контрольного етапу експерименту, необхідно порівняти з даними констатувального та надати пояснення відмінностям до початку і в кінці дослідження, а також між результатами в контрольній і експериментальній групах. На основі аналізу отриманих даних здобувач вищої освіти може дійти висновку про ефективність використаних методів та прийомів виховання й навчання учнів дослідної групи.

Висновки до кваліфікаційної (магістерської) роботи є її логічним завершенням та подаються у вигляді окремих лаконічних тез про результати дослідження, що мають корелюватися із завданнями дослідження.

Перед формулюванням підсумкових положень варто ще раз уважно ознайомитися із завданнями, які були визначені на початковому етапі дослідження, а далі – відповідно до них послідовно розкривати отримані результати. Для кожного з поставлених завдань слід сформулювати від одного до трьох висновків. Зазвичай ця частина наукової роботи займає від трьох до п'яти сторінок.

Якщо у меті дослідження автор прагнув з'ясувати певний аспект проблеми, запропонувати її розв'язання, обґрунтувати критерії оцінювання, дослідити

ефективність окремих умов чи методики, то у висновках обов'язково потрібно зазначити, що саме нового було виявлено, у чому полягає сутність розроблених пропозицій і який їхній практичний результат.

Важливо, щоб усі нові положення були викладені в чіткій логічній послідовності, яка відповідає структурі та змісту дослідницької роботи. Доцільно також підкреслити власний науковий внесок, порівнявши отримані результати з уже відомими підходами до вирішення аналогічних проблем у теорії та практиці.

Висновки повинні містити положення, які можуть бути винесені на захист магістрантом: теоретичні узагальнення та практичні рекомендації, розкриті у змісті роботи, що становлять цінність для подальшої наукової та освітньої діяльності.

На завершальному етапі особливу увагу варто приділити розробці конкретних рекомендацій щодо впровадження результатів дослідження у практику роботи педагогів та закладів освіти.

2. ПІДГОТОВКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Функції наукового керівника випускової кваліфікаційної роботи

Наукове керівництво магістерської роботи здійснюється, як правило, провідними фахівцями кафедри, які мають науковий ступінь (та / або вчене звання) і спеціалізуються на спорідненій із темою роботи проблематиці. Науковий керівник, який призначається за вибором здобувача освіти та з погодженням випусковою кафедрою:

- допомагає здобувачеві вищої освіти обрати найбільш перспективний і актуальний напрям дослідження, визначитися з темою наукової роботи;
- знайомить студента з вимогами щодо підготовки та захисту магістерської роботи, стежить за їх дотриманням;
- надає консультаційну допомогу у розробленні завдань на магістерську роботу на весь період виконання дослідження;
- визначає поетапні терміни виконання роботи;
- допомагає визначити структуру (зміст) магістерської роботи;
- рекомендує здобувачеві вищої освіти основну та додаткову наукову літературу, джерела за темою дослідження;
- надає систематичні змістовні консультації з питань порядку та послідовності виконання наукової роботи;
- контролює стан виконання та рівень науковості випускової кваліфікаційної роботи;
- координує написання роботи, дає рекомендації щодо її покращення;
- перевіряє зміст роботи на предмет: відповідності змісту роботи її темі (назві підрозділів, розділів, роботи в цілому); науковості, глибини дослідження, рівня результатів виконаної роботи, самостійності виконання роботи (неприпустимість використання запозиченого матеріалу без посилань на авторів (плагіату); коректність посилань на джерела, наявність власних висновків автора магістерської роботи тощо), завершеності роботи, відповідності вимогам щодо оформлення та ін.;
- перевіряє проміжні етапи виконання студентом окремих розділів і всієї роботи та надає допомогу в її науковому редагуванні;
- періодично доповідає на засіданні кафедри про стан виконання наукового дослідження;
- контролює своєчасне подання роботи до захисту;
- надає допомогу у підготовці доповіді до захисту;

- пише відгук на кваліфікаційну роботу у вигляді розгорнутого аналізу результатів дослідження;

- допомагає визначитися з рецензентами;

- долучається до захисту кваліфікаційних робіт під час атестації.

Якщо протягом певного строку здобувач освіти не з'являється на індивідуальні консультації до наукового керівника, не спілкується з ним за допомогою доступних засобів зв'язку та не подає на розгляд наукового керівника підготовлені ним структурні частини магістерської роботи, науковий керівник зобов'язаний довести цю інформацію до відома завідувача кафедри та директора інституту.

Вибір теми дослідження

Теми магістерських наукових досліджень повинні відповідати напряму професійного спрямування та бути в предметному полі спеціальності АЗ Початкова освіта (013 Початкова освіта).

Темою магістерської роботи є конкретна наукова проблема, обґрунтованість вибору якої та її актуальність мають бути сформульовані в самій роботі. Тема повинна відповідати сучасному стану розвитку науки, мати теоретичне й прикладне значення.

Орієнтовні теми наукових робіт розробляються професорсько-викладацьким складом кафедри, оновлюються та корегуються щороку та за запитом здобувача вищої освіти

Студент у першому семестрі (під час безвідривної науково-дослідницької практики) має можливість обрати тему, враховуючи свої уподобання, особисті інтереси, зацікавленість, обізнаність, теоретичну підготовку або сам запропонувати тему кваліфікаційної роботи, яка не передбачена в переліку тем, визначених кафедрою, погодивши її з науковим керівником, при цьому обґрунтувавши свій вибір і актуальність пропонованої теми.

Тему магістерської роботи обговорюють на засіданні кафедри та затверджують / корегують на засіданні вченої ради інституту разом із призначенням наукового керівника. Персональний розподіл тем наукових робіт з одночасним призначенням наукових керівників затверджується наказом ректора університету за поданням ради Навчально-наукового інституту педагогіки і психології.

Назва магістерської роботи має бути лаконічною, вказувати на мету дослідження і його завершеність. Приклади тематики наукових робіт подано в додатку А.

У виняткових випадках, за службовою запискою завідувача кафедри, узгодженою з директором інституту, тему наукового дослідження може бути скореговано або змінено її керівника з об'єктивних причин.

Добір і опрацювання джерел

Робота з наявною літературою та іншими джерелами інформації є первинним науковим пошуком після того, як здобувач вищої освіти визначився з темою наукової роботи.

Загальний порядок опрацювання літературних джерел можна визначити так:

- вивчення фондів бібліотеки університету та інших бібліотек за обраною темою;
- ознайомлення з науковими публікаціями провідних науковців університету;
- робота з періодичними виданнями фондів читальних залів бібліотеки університету;
- користування послугами наукових джерел із мережі Інтернет;
- дослідження архівних даних;
- інші джерела за порадою наукового керівника.

Під час джерелознавчих пошуків необхідно з'ясувати стан вивченості обраної теми сучасною наукою, щоб конкретніше і точніше визначити напрями та основні розділи свого дослідження. Насамперед роботу з літературними джерелами необхідно розпочати з вивчення та конспектування державних документів, законів, наказів та інших нормативно-правових актів, підручників, навчальних посібників, довідників, монографій. Потім вивчаються статті в журналах.

Разом із вказаними літературними джерелами можуть бути використані збірники наукових праць, збірники наукових статей і матеріали наукових конференцій. Чим ширше і різноманітніше буде коло джерел, якими студент користувався, тим вищою є теоретична та практична цінність його дослідження.

Алгоритм роботи з літературою:

1. Створити на комп'ютері декілька папок-файлів, назвавши їх відповідно до назв розділів і підрозділів роботи.
2. Копії дібраних наукових праць зберігати у ці папки, фіксуючи точні вихідні дані праці та активні покликання на них.
3. На паперових копіях праць необхідно теж записувати повні вихідні дані джерела.

4. Цитати варто виписувати, обов'язково зазначаючи покликання на джерело з точним позначенням сторінок, на яких опубліковано цей матеріал.

Список використаних джерел складається з урахуванням правил оформлення бібліографії та вміщує наукову літературу, матеріали періодичних видань, практичні матеріали тощо.

Складання плану (змісту) магістерської роботи

План (зміст) магістерської роботи визначається її темою та структурою, розробляється здобувачем вищої освіти спільно з науковим керівником. Після того, як зібрано й систематизовано потрібний матеріал, складається детальний план (зміст) кваліфікаційної роботи. Здобувач вищої освіти має запропонувати власне бачення структури дослідження, визначити кількість розділів, підрозділів та їх назви.

Структура наукової роботи має обов'язково вміщувати: вступ, два / три розділи (кожен з яких охоплює кілька підрозділів), висновки, список використаних джерел. У магістерській роботі можуть бути додатки, що конкретизують та ілюструють деталі певних розділів / підрозділів роботи.

Обсяг вступу кваліфікаційної роботи – орієнтовано до 5 сторінок. Вступ повинен мати таку структуру:

- обґрунтування актуальності теми;
- визначення об'єкта та предмета дослідження;
- характеристика ступеня вивченості теми в спеціальній науковій літературі;
- вивчення мети та завдань дослідження;
- огляд джерельної бази дослідження;
- характеристика методології дослідження;
- обґрунтування практичного значення й наукової новизни отриманих результатів, дані про їх апробацію, публікації тощо.

У вступі подають загальну характеристику магістерської роботи у такій послідовності:

1. **Актуальність теми.** Проведений критичний аналіз наявних наукових підходів до вирішення окресленої проблеми спонукає обґрунтувати її значущість для подальшого поступу відповідної галузі знань. Аргументація актуальності повинна спиратися на ґрунтовне зіставлення відомих результатів наукових досліджень, виявлення недостатньо розроблених аспектів та суперечностей у

теоретичному й практичному плані. У стислій та концептуально виваженій формі варто показати рівень наукового осмислення і тлумачення явища, що становить предмет магістерської роботи, та довести необхідність його подальшого вивчення в межах обраної спеціальності. Важливим є зіставлення поставленого завдання з провідними вітчизняними та зарубіжними дослідженнями, що дає змогу визначити загальнонаукову і прикладну доцільність його розроблення.

2. Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і завдання, котрі необхідно вирішити для її досягнення. Не варто формулювати мету як «Дослідження..», «Вивчення..», «Аналіз..», тому що ці слова вказують на засіб досягнення. Мета роботи, як правило, тісно переплітається з назвою магістерської роботи і повинна чітко вказувати, що саме вирішується в дослідженні. Має бути чітко сформульована, фіксувати в собі істотні ознаки об'єкту, який потрібно якнайповніше реалізувати, наприклад, за допомогою таких слів: «Проаналізувати джерельну базу з ...», «Обґрунтувати зміст і методи...», «Визначити сутність і структуру..», «Вивчити сучасний стан...», «Виявити педагогічні умови...», «Розробити систему ...», «Перевірити ефективність створеної системи ...» тощо.

3. Об'єкт наводиться у загальних рисах, окреслюючи процес або явище, які зумовлюють проблемну ситуацію і тому обрані для вивчення.

Предмет дослідження має перегукуватися з назвою наукової роботи, постає узагальненням об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження співвіднесені між собою як загальне і часткове.

4. Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження, які сприяють досягненню мети, поставленої в роботі. Перераховувати їх треба відповідно до змісту роботи, коротко відзначаючи, що саме досліджувалося конкретним методом.

5. Наукова новизна отриманих результатів. Подається стисла анотація наукових положень, удосконалень, уточнень, уперше зроблених здобувачем. Коротко викладають нові наукові твердження (рішення), запропоновані автором особисто. Показують відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описують ступінь новизни. Кожне твердження варто констатувати чітко, лаконічно, уникати небажаних двозначностей, деталей та уточнень. Показують,

яке значення мають наукові результати, запропоновані в магістерській роботі, в контексті розвитку (доповнення) наукових знань для розв'язання наукової проблеми.

7. Практичне значення отриманих результатів. Висвітлюють результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендацій щодо їх використання. Необхідно коротко повідомити про впровадження результатів досліджень, вказати заклади, організації, в яких здійснено реалізацію, форми реалізації і реквізити відповідних документів. Впровадження, як правило, оформлюється актом або довідкою.

8. Структура кваліфікаційної (магістерської) роботи. Наводиться перелік розділів, їхній короткий зміст, кількість використаних джерел і додатків із точним числом рисунків і таблиць.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВИПУСКОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Важливим аспектом підготовки наукової праці є її правильне оформлення. Дотримання загальноприйнятих вимог дозволяє іншим дослідникам швидко ознайомитися з результатами роботи науковця, критично оцінити та, за необхідністю, перевірити його висновки або відтворити хід дослідження.

Оформлення магістерської роботи має відповідати державним стандартам України.

Випускова кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, з чітким викладом змісту, правильно побудованими реченнями, без зайвого нагромодження складних синтаксичних структур. В окремих випадках, за попереднім погодженням з керівництвом університету, робота може виконуватись і захищатись іншою мовою. Необхідно правильно вживати педагогічні та психологічні поняття і терміни. Для досягнення точності їх важливо звіряти з підручниками і словниками.

Матеріал наукової роботи необхідно викладати грамотно та з дотриманням вимог наукового стилю. Текст роботи не повинен містити повторів та бути перевантаженим цитатами. Неприпустимо переписування тексту з літературних джерел, їх цитування без покликань. Робота має бути грамотно оформлена стилістично та орфографічно. Граматичні помилки та друкарські огріхи не є допустимими.

Найхарактернішою ознакою наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу, що знаходить своє відображення у всій системі мовних засобів. Науковий виклад складається переважно з роздумів, метою яких є доведення істин, виявлених у результаті дослідження фактів дійсності.

Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Для вираження логічних зв'язків застосовують спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, передусім, насамперед, отже), заперечення (проте, з огляду на..., але, не зважаючи на..., аж ніяк), причинно-наслідкові відношення (відтак, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (тепер звернімося до..., розглянемо, зупинимося на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...), результат, висновок (отже, висновкуємо, на закінчення зазначимо, висвітлене дає змогу дійти висновку, підсумовуючи, варто наголосити...).

Для мови наукових праць характерна відсутність експресії, домінувальна форма оцінки – констатація ознак, притаманних слову, яке визначається.

Обов'язковою вимогою щодо об'єктивності викладення матеріалу роботи є покликання на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи фрази. У тексті цю умову можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень (за повідомленням, за відомостями, на думку, за дослідженням, на нашу думку тощо).

У наукових роботах замість займенника «я» використовують «ми» з огляду на те, що представлення суб'єкта авторства як формального колективу надає більшого об'єктивізму викладенню. Вираження авторства через «ми» дає змогу відобразити власну думку як думку певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку, адже сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція, колективність творчості, комплексний підхід до вирішення проблем.

Текстова частина магістерської роботи повинна бути надрукована на стандартних аркушах білого одностороннього паперу (формат А4).

Робота виконується на комп'ютері і друкується на одній стороні вертикально орієнтованих аркушів паперу білого кольору формату А4 (210x297 мм). Для друку використовується шрифт Times New Roman; колір шрифту – чорний; розмір шрифту – 14 пт. На одній сторінці розміщується до 30 рядків тексту, що відповідає використанню міжрядкового інтервалу 1,5.

Під час друкування встановлюються поля: зліва – 25 або 30 мм, справа – 10 або 15 мм, зверху і знизу – по 20 мм. За умови дотримання вищезазначених вимог рекомендований обсяг магістерської роботи становить 70-90 сторінок (без додатків).

Заголовки структурних частин “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ” та ін. друкують великими літерами по центру сторінки. Відстань між заголовками та текстом становить 2 інтервали. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Якщо заголовок складається з двох речень, їх розділяють крапкою. Кожну структурну частину роботи треба починати із нової сторінки. Кваліфікаційна (магістерська) робота починається титульним аркушем за зразком, поданим у Додатку Б відповідно до положення «Про кваліфікаційні роботи в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», затвердженого наказом Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка від 27 червня 2024 року № 199.

Нумерація (сторінок, розділів)

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака «№». Нумерація сторінок роботи – наскрізна, у правому верхньому куті сторінки, арабськими цифрами без крапки. Титульний аркуш та аркуш анотації не нумеруються.

Структурні одиниці ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ не мають порядкових номерів. Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять; потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу також ставлять крапку. Наприклад, 2.4. (четвертий підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Цитування і посилання на джерела

Для відтворення матеріалу використаних джерел роботи та забезпечення вимог наукової етики у тексті кваліфікаційної (магістерської) роботи містяться посилання. Посилання роблять після закінчення цитування джерела або після узагальненого викладу даних, запозичених з конкретного джерела (джерел).

Посилання на джерела оформлюють у квадратних дужках відповідно до списку використаних джерел.

Наприклад:

«академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту» цим Законом та законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень» [12, с. 35].

Отже, процитоване визначення знаходиться на тридцять п'ятій сторінці друкованого джерела, яке розміщене у списку під дванадцятим номером.

Останнім часом використовують також іншу форму оформлення посилань, наприклад: [29: 42] – йдеться про джерело під номером 29 у списку використаних джерел і сторінку 42 цього джерела.

У ході узагальненого викладу даних (без цитування) допускаються посилання лише на порядковий номер джерела. Наприклад: «Держава створює умови для забезпечення прав і можливостей осіб з особливими освітніми потребами для здобуття ними освіти на усіх її рівнях, з урахуванням їхніх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів» [37]. У цьому

випадку йдеться про посилання на літературне джерело під номером тридцять сім у списку використаних джерел.

Проте якщо джерело має досить велику кількість сторінок, незважаючи на відсутність цитування, доцільно вказувати не тільки джерело, але й сторінку, на якій викладено думку автора.

Наявність посилань є обов'язковою вимогою щодо оформлення магістерської роботи.

Ілюстрації

Рисунки (креслення, графіки, схеми, діаграми, фотознімки тощо) варто розміщувати в магістерській роботі безпосередньо після тексту, де їх згадують уперше або на наступній сторінці.

Рисунки повинні мати назву, яку розміщують під зображенням. За необхідності під рисунком розміщують пояснювальні дані (підмалюнковий текст). У тексті роботи всі зображення іменують словом «рисунок» або скорочено “рис.”. Нумерувати варто арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком рисунків, наведених у додатках. Номер складається з номеру розділу і порядкового номера, відокремлених крапкою, наприклад: “Рисунок 3.1.” – це перший рисунок третього розділу. Назву розміщують в центральній частині сторінки відразу під зображенням, пишуть з великої букви і відокремлюють від порядкового номера крапкою.

Наприклад:

порівняльна діаграма рівнів сформованості логіко-математичної компетентності в учнів 3-Е і 3-Я класів на констатувальному етапі дослідження (рис. 2.1).

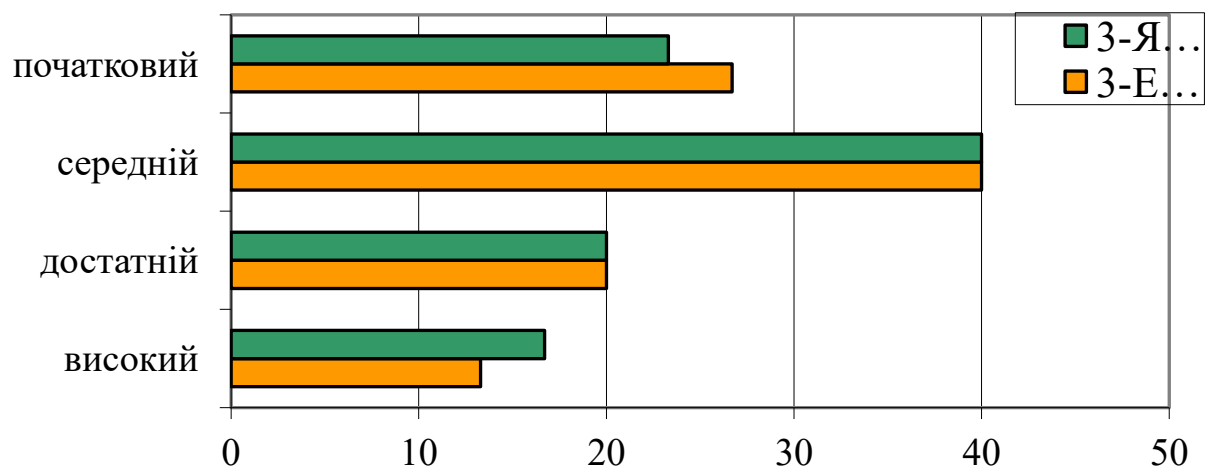

Рис. 2.1. Порівняльна діаграма результатів тестування учнів обох класів на початку дослідження

Якщо в роботі вміщено тільки одну ілюстрацію, її також нумерують відповідно до наведених вимог.

Таблиці

Узагальнений у магістерській роботі числовий матеріал оформлюють у вигляді таблиць. На всі таблиці має бути посилання в тексті роботи. Наочне оформлення таблиць подано в таблиці 3.1. Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад: «Таблиця 3.1» – перша таблиця третього розділу. Якщо у тексті тільки одна таблиця, її також нумерують згідно з наведеними вимогами.

Номер таблиці розміщують над таблицею у крайньому правому положенні на рядку. Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують симетрично до тексту над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці. Обов'язковою умовою оформлення таблиці є нумерування її стовпчиків. За умови перенесення частини таблиці на наступну сторінку, слід повторити в кожній частині таблиці назви відповідних стовпчиків. Під час поділу таблиці на частини допускається заміна назв відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Якщо таблицю розділяють, то над другою і наступними частинами біля правого поля пишуть: «Продовження таблиці ...» із зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. Після номеру таблиці, в кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. У тексті повинна бути вказівка на таблицю. Наприклад: «Оцінювання рівня мовленнєвої компетентності здобувачів початкової освіти наведено в таблиці 3.1».

Таблиця 3.1

Оцінювання рівня мовленнєвої компетентності здобувачів початкової освіти

№	Аудіювання	Читання	Говоріння	Письмо
1	2	3	4	5
Людмила Н.	високий	достатній	високий	високий
Дарина Б.	середній	високий	середній	достатній
Петро К.	середній	низький	достатній	середній
Микола П.	достатній	середній	високий	достатній

Ілюстрації (фотографії, схеми, графіки, карти тощо), розмір яких не перевищує формату 2/3 частини А4, можна подавати в науковій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрація, розміри якої більші за 2/3 частини формат А4, розміщують у додатках із відповідними покликаннями на них у тексті.

Як і на таблиці, на всі ілюстрації роботи повинні бути посилання в тексті, наприклад: [табл. 3.1], [рис. 3.1]. У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: [див. табл. 3.1].

Перелік умовних позначень (за необхідності)

До умовних позначень відносять специфічну термінологію, вживану в науковій роботі, а також використані маловідомі скорочення, нові символи, позначення. Якщо вони у тексті роботи повторюються менше трьох разів, то їх розшифрування подають під час першого ж згадування. Якщо ж терміни повторюються в роботі досить часто, пояснення й значення треба подати окремим списком під заголовком ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ після ЗМІСТУ, перед ВСТУПОМ.

Зазначимо, що варто уникати використання великої кількості умовних скорочень, оскільки це ускладнює сприйняття змісту роботи. У тексті наукової роботи можуть зустрічатися й загальноприйняті скорочення, які не обов'язково зазначати в переліку умовних позначень: р. – рік, рр. – роки, ст. – століття, т. – том, та ін. (вислови типу *і таке інше* в середині речення не скорочуються), і т.д. – так далі, і т.п. – і тому подібне, у т.ч. – у тому числі, див. – дивись, пор. – порівняй.

Формули

Формули розташовують безпосередньо після тексту, в якому їх згадують, всередині рядку. Вище і нижче кожної формули повинно бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою, наприклад, формула (3.1) – перша формула третього розділу. Номер формули зазначають на рівні формули у круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку. Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Пояснення значень кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Приклад:

Для виявлення зв'язку між двома пов'язаними величинами розраховують коефіцієнт лінійної кореляції:

$$R = \frac{\overline{xy} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{\sigma_x \cdot \sigma_y}, \quad (2.1)$$

де \overline{xy} – середнє значення добутку ознак X и Y;

\bar{x} , \bar{y} – середні значення відповідних ознак;

σ_x , σ_y – середні квадратичні відхилення ознак X и Y.

Якщо у роботі тільки одна формула, її також нумерують згідно з наведеними вимогами.

Висновки.

Висновки та рекомендації оформлюють як пронумерований арабськими цифрами виклад результатів дослідження, описаних у розділах основної частини роботи. Посилання на інших авторів, їх цитування, а також наведення загальновідомих істин у висновках неприпустимі. Рекомендовано, щоб обсяг висновків становив не більше, як 5 відсотків обсягу основної частини наукової роботи (орієнтовно до 5 сторінок).

Список використаних джерел

Використані джерела у магістерській роботі розміщують у вигляді нумерованого списку (використовуються тільки арабські цифри) за алфавітом.

Матеріали використаного бібліографічного опису літератури мають вміщувати:

1. Державні документи і матеріали:

- Конституція України;
- закони України; законодавчі матеріали Верховної Ради;
- укази Президента України;
- постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України;
- тематичні збірники державних документів України.

2. Документи і матеріали Міністерства освіти і науки України;

3. Джерела: неопубліковані (групуються за архівами) та опубліковані (документи, літописи, спогади, листи, щоденники, статистика).

4. Спеціальна наукова література: вітчизняні видання (книги, статті), в тому числі перекладені; зарубіжні видання (книги, статті на іноземних мовах).

5. Використані періодичні видання.

6. Використані бібліографічні довідники.

Список літератури в науковій роботі свідчить про обсяг використаних автором джерел, про рівень вивчення стану досліджуваної проблеми і навичок роботи з науковою літературою. Кількість використаних джерел магістерської роботи має містити орієнтовно 100 назв. Список літератури повинен містити більшість джерел, виданих за останні 5-7 років, джерела іноземною мовою та не містити видання російською мовою (або видані видавництвами та авторами країни-агресора).

Якщо в роботі використовуються цитати, цифрові дані чи згадуються твори або запозичуються думки з праць інших авторів, близьких до оригіналу, то слід обов'язково робити бібліографічні посилання на джерела за установленими вимогами. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів із видавничої і бібліотечної справи (чинним є документ ДСТУ 8302:2015). Зразок оформлення списку використаних джерел представлено в додатку В.

Додатки до кваліфікаційної (магістерської) роботи

Магістерська робота може містити додатки, які розміщуються після списку використаної літератури і не враховуються в загальну кількість сторінок роботи.

Додатки оформлюються як продовження наукової роботи на наступних її сторінках та розміщуються у порядку появи і посилань у тексті наукової роботи. У додатки виносяться допоміжні або додаткові матеріали, які переобтяжують текст основної частини, але необхідні для повноти її сприйняття (це може бути додатковий текст, таблиця, схема, графік, карта, веб-сайт, плани-конспекти уроків, сценарії виховних заходів, програми факультативів, спецкурсів, відеозапис супровідного матеріалу дослідження тощо).

Якщо додатки можна розмістити на аркушах формату А4, їх послідовно брошурують у роботу після списку використаних джерел із наскрізною нумерацією сторінок. Для додатків можна не дотримуватися вимог щодо розміру шрифту та міжрядкового інтервалу. Якщо розмір додатків (таблиці, графіки, карти тощо) є більшим, ніж формат А4, їх оформлюють в окремій структурованій книзі, на якій зазначають “ДОДАТКИ” та назву магістерської роботи і прізвище, ініціали автора.

Додатки дають можливість проілюструвати хід роботи. Вони можуть містити такі пункти (розділи): перелік та конспекти занять, ігор, фольклорних та літературних творів, зразки дитячих оповідань, творчі роботи, ксерокопії архівних документів, фото, відео- та аудіо- записи, стенограми, окремі нотатки спостережень за учнями, що ілюструють виявлені явища, сформульовані положення, характеризують певні зрушення в розвитку здобувачів освіти.

Можна подавати окремі виписки із щоденників спостережень, узагальнювальні дані кількісного аналізу. Додатки нумеруються великими літерами (А, Б, В, Д, Е, Ж, И ...). Розміщувати додатки слід у порядку посилань на них у тексті магістерської роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додатки варто позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Г Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» та ін.

Позначення «Додаток..» роблять симетрично до тексту на першому рядку аркуша, нижче симетрично до тексту розміщують назву додатку. За необхідності текст додатків можна поділяти на розділи, підрозділи, пункти і підпункти та нумерувати їх у межах кожного додатку. У такому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатку А; Д.3.1 – підрозділ 3.1 додатку Д. Ілюстрації, таблиці, формули, що є у тексті додатку, нумерують у межах кожного додатку, наприклад: рисунок В.3 – третій рисунок додатку В; таблиця А.2 – друга таблиця додатку А; формула (А.1) – перша формула додатку А.

4. ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Під час написання магістерської роботи здобувач вищої освіти може використовувати запозичений матеріал або окремі результати інших дослідників за умови обов'язкового дотримання правил цитування і посилання на автора і джерело. Використання таких матеріалів без посилання не допускається. Таке запозичення вважається порушенням академічної доброчесності або плагіатом.

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та / або наукових (творчих) досягнень.

Рекомендації щодо запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах вміщено у листі Міністерства освіти і науки України № 1/11-8681 від 15.08.2018 р.

Поняття академічної доброчесності фігурує в ряді нормативних документів України: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, чинних наказах Міністерства освіти і науки України, Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти тощо.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка розроблено низку заходів щодо дотримання авторських прав: схвалено «Етичний кодекс», «Положення про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», яке закріплює вимоги щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності; кваліфікаційні роботи перевіряються на унікальність спеціальними програмовими засобами; за унікальність статей, курсових та кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти несуть відповідальність наукові керівники.

Принципи академічної доброчесності розроблено на основі Конституції України, Цивільного Кодексу України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції»,

Методичних рекомендацій МОН України для закладів вищої освіти із підтримки принципів академічної доброчесності, Статуту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, регламентовано положенням «Про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка»

Під час написання кваліфікаційної роботи необхідно уникати таких порушень академічної доброчесності:

- копіювання роботи або її частини іншого автора та оприлюднення її під своїм іменем;
- комбінування своїх власних і запозичених в іншого автора аргументів без належного цитування;
- перефразування чужої роботи без належного оформлення покликання на автора і джерело.

Перевірку кваліфікаційних (магістерських) робіт здобувачів вищої освіти здійснює відповідальна особа з числа співробітників наукової бібліотеки ліцензованим програмним продуктом Strike Plagiarism, після чого формує звіт, виписує довідку про відсоток унікальності тексту, яка докладається до матеріалів для публічного захисту роботи.

5. АПРОБАЦІЯ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ І РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Апробація проведеного магістерського дослідження є обов'язковим компонентом кваліфікаційної роботи та елементом підготовки її до захисту. **Апробація результатів дослідження** може здійснюватися через:

1) підготовку статті (одноосібної чи у співавторстві з науковим керівником роботи) і її публікацію у збірниках наукових праць та фахових виданнях Глухівського НПУ ім. О. Довженка і (додатково) у будь-яких інших подібних виданнях;

2) виступи на науково-практичних конференціях різних рівнів (обов'язково щорічній звітній в університеті та, на власний вибір, регіональних, усеукраїнських, міжнародних) із доповідями за матеріалами дослідження;

3) друк тез науково-практичних конференцій;

4) використання результатів дослідження та пропозицій автора наукової роботи в процесі підготовки викладачем окремих лекцій, практичних занять, інформаційного забезпечення, методики викладання певної дисципліни;

5) виступи з презентацією найважливіших здобутків магістерської роботи на засіданнях студентських наукових гуртків/проблемних груп/семінарах;

6) участь окремих магістрантів (за рекомендацією наукового керівника і згідно з рішенням кафедри) у всеукраїнських або регіональних конкурсах студентських наукових робіт.

Якщо матеріали роботи оприлюднювалися на наукових конференціях, засіданнях студентських наукових гуртків/проблемних груп або семінарах (теоретична апробація), необхідно точно вказати дані про відповідні наукові заходи (дата, місце проведення, назва заходу) у частині ВСТУПУ, де йдеться про *апробацію результатів роботи*.

Наявність публікацій за темою дослідження підтверджується науковими збірниками, в яких було надруковано наукову статтю, тези доповіді автора магістерської роботи або ксерокопіями титульної сторінки збірника, його змісту й тексту статті.

Участь у конференції підтверджується сертифікатом учасника, програмою конференції або ксерокопіями сертифікатів, титульної сторінки програми конференції та сторінкою, на якій зазначається прізвище й тема доповіді здобувача вищої освіти.

Важливим для виконавця магістерського дослідження є володіння методологією підготовки наукової публікації. Написання наукової статті, тез доповідей на конференції повинно відповідати вимогам жанру публікації, логіці їх побудови, композиції, стилю і мовного оформлення.

Наукова стаття – один із основних видів публікацій, містить виклад проміжних або завершальних результатів наукового дослідження.

Орієнтовний обсяг наукової статті здобувача вищої освіти – від 6 до 10 сторінок (формат А 4, шрифт 12, інтервал 1).

Наукові статті повинні мати такі структурні елементи:

1) постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;

2) аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких здійснено обговорення визначеної проблеми;

3) формулювання мети статті (постановка завдання);

4) виклад основного матеріалу дослідження;

5) висновки дослідження і перспективи подальшої наукової роботи.

Текст статті має відповідати чинним правописним нормам, вимогам наукового стилю, оформлення цитат і посилань. Оформлювати список використаних джерел необхідно за чинними стандартами та вимогами конкретного видання. У публікаціях за темою дослідження, як і в тексті наукової роботи, необхідно дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Детальніше з вимогами до наукових статей можна ознайомитися в інформаційних листах редакційних колегій збірників наукових праць.

Тези (матеріали) доповіді – це опубліковані до початку (або за результатами) наукового заходу (конференції, семінару, симпозіуму) матеріали, у яких коротко викладено основні аспекти наукової доповіді. Рекомендований обсяг тез наукової доповіді становить дві – три сторінки машинописного тексту через 1 чи 1,5 інтервали.

Необхідно звернути увагу на те, що назви доповіді на конференції і тез до неї збігаються. Оформлення тез повинно чітко відповідати вимогам, викладеним в інформаційному листі конференції. Адже редакційна колегія залишає за собою право відхиляти виконані неналежним чином роботи. Працюючи над тезами доповіді, необхідно дотримуватися логіки викладу змісту. Зважаючи на обсяг, писати варто тільки найважливіше, оперуючи науковою термінологією; формулювати думку чітко і зрозуміло, не використовуючи довгі речення і не

переобтяжуючи тези цитуванням. Необхідно виділити ключову ідею дослідження, визначити шляхи її розкриття і зробити лаконічний висновок. У списку літератури до тез указують кілька найважливіших джерел.

Зі зразком оформлення тез доповіді для апробації матеріалів магістерської роботи на науково-практичній конференції можна ознайомитися в додатку Д.

6. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ Й ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Виконання випускової кваліфікаційної роботи відбувається відповідно до графіка завдань на наукову роботу, затвердженого завідувачем кафедри та науковим керівником (див. додаток Е).

Попередній захист магістерської роботи проводиться не пізніше ніж за місяць до захисту з метою реального оцінювання рівня підготовки дослідження здобувачем вищої освіти. Магістерську роботу допускають до попереднього захисту на кафедрі після її остаточного завершення за умови наявності позитивного письмового висновку наукового керівника.

Під час попереднього захисту роботи перевіряють:

- наявність необхідних супроводжувальних документів: завдання на магістерську роботу, висновку наукового керівника;
- відповідність змісту роботи завданням;
- дотримання вимог щодо технічного оформлення роботи;
- готовність здобувача вищої освіти до захисту роботи під час атестації (вільне володіння матеріалом, здатність відповідати на запитання стосовно сутності та результатів дослідження тощо).

Від здобувача вищої освіти вимагається надати членам комісії з попереднього захисту:

- готову роботу (у непереплетеному вигляді);
- належним чином оформлене завдання на випускову кваліфікаційну роботу, затверджене завідувачем кафедри;
- матеріали апробації результатів дослідження;
- тези доповіді на захист (регламент доповіді – до 10 хвилин).

На попередній захист здобувач повинен підготувати доповідь, у якій чітко повинно бути відображено:

- які завдання дослідження і яким чином вони вирішені;
- отримані результати розв'язання поставлених завдань тощо.

Після докладного ознайомлення членами кафедри про хід виконання магістерських робіт комісія робить висновок про якість проведеної здобувачами роботи, надає зауваження і відповідні рекомендації щодо доопрацювання.

За результатами попереднього захисту члени комісії рекомендують або не рекомендують наукову роботу до захисту, про що робиться відповідний запис у протоколі засідання кафедри.

Презентація готується здобувачем освіти напередодні захисту, її зміст узгоджується з керівником наукової роботи. Складниками презентації є доповідь

та її ілюстративний супровід у вигляді слайдів, плакатів та інших засобів візуалізації. У доповіді студент коротко обґрунтовує вибір теми дослідження та його основні результати, не варто докладно зупинятися на теоретичних положеннях. Для унаочнення результатів дослідження можна використовувати узагальнювальні таблиці, рисунки, схеми, графіки. Здобувач освіти має вільно володіти текстом доповіді, користуватися лише її ілюстративним супроводом.

Захист магістерської роботи проводиться відповідно до розкладу, затвердженого деканатом. Для захисту щорічно створюється Екзаменаційна комісія, роботу якої регламентовано положенням «Про екзаменаційну комісію з атестації в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка».

До захисту випускових кваліфікаційних робіт допускаються студенти, які виконали всі вимоги навчального плану і завдання до кваліфікаційної роботи. Списки студентів, допущених до захисту наукових робіт, подаються голові Екзаменаційної комісії директором інституту. До захисту не допускаються студенти, які не виконали навчальний план і на момент подання до захисту кваліфікаційної роботи мають академічну заборгованість.

Перед початком захисту наукової роботи деканат подає екзаменаційній комісії такі документи:

- зведену відомість про виконання студентами навчального плану та отримані оцінки;
- наукову роботу в паперовому варіанті в твердій палітурці;
- відгук керівника магістерської роботи;
- рецензії спеціаліста-практика відповідної кваліфікації та науково-педагогічного працівника інших структурних підрозділів університету;
- інші матеріали, що характеризують наукову та практичну цінність виконаної роботи, підтверджують її апробацію (друковані статті за темою дослідження, сертифікати учасника конференцій тощо).

Особливу увагу в рецензіях варто звернути на таке:

- актуальність теми;
- уміння застосовувати теоретичні знання для вирішення конкретних практичних завдань;
- наявність у роботі особистих пропозицій і рекомендацій, їх новизну, перспективність, практичну цінність;:
- достовірність результатів й обґрунтованість висновків;
- стиль викладу та оформлення роботи;
- недоліки роботи.

Рецензенти, як і науковий керівник, дають загальну оцінку магістерській роботі.

Процедура захисту передбачає:

- доповідь здобувача вищої освіти про зміст роботи;
- запитання до автора, відповіді здобувача вищої освіти на запитання членів державної екзаменаційної комісії із захисту та осіб, присутніх на захисті;
- оголошення відгуку наукового керівника або його виступ;
- оголошення рішення комісії про оцінку роботи.

Доповідь здобувача вищої освіти на захисті має бути змістовною, логічною, послідовною, добре структурованою (див, додаток Ж). Її необхідно підготувати заздалегідь у формі виступу, який не повинен перевищувати за часом 10 хвилин, що відповідає за обсягом 4–5 друкованим сторінкам формату А4 (14 шрифт, 1,5 інтервал).

Необхідно уникати переказу змісту наукової роботи. Доповідач, відповідно до встановленого регламенту, висвітлює такі важливі питання:

- обґрунтування актуальності теми дослідження, мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження;
- що вдалося встановити, виявити, довести, якими методами це досягнуто;
- елементи новизни в теоретичних положеннях та в практичних рекомендаціях;
- які труднощі довелося долати в процесі дослідження.

Для унаочнення результатів дослідження рекомендується розробляти мультимедійні презентації.

Після доповіді автор магістерської роботи має відповісти на запитання, які виникли у членів екзаменаційної комісії. Відповіді на поставлені запитання дають можливість визначити рівень професійної підготовки, самостійності виконання роботи та фахової ерудиції випускника. Здобувач вищої освіти дає відповіді на основні зауваження наукового керівника й рецензентів.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи фіксується в протоколі Екзаменаційної комісії.

Рішення екзаменаційної комісії щодо оцінки магістерської роботи, а також присвоєння студенту, освітнього ступеня «магістр» та видачу йому документа державного зразка приймається на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням, більшістю голосів. У разі однакової кількості голосів рішення голови комісії є вирішальним. Результати захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи оголошуються в день захисту.

Студент, який під час захисту отримав незадовільну оцінку, відраховується з університету і йому видається академічна довідка. За ним залишається право бути повторно допущеним до захисту магістерської роботи у разі її ґрунтовного доопрацювання впродовж наступних трьох років.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Кваліфікаційна робота здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю А3 Початкова освіта (013 Початкова освіта) повинна відповідати стандартам і вимогам, визначеним для наукових праць такого рівня. Ці вимоги охоплюють комплекс теоретичних, методичних та естетичних аспектів, які в сукупності забезпечують наукову, практичну й освітню цінність дослідження.

До **теоретичних вимог** відносять насамперед наукову обґрунтованість і концептуальність змісту роботи. Це передбачає чітке визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, конкретизацію ключових положень та узагальнень, використання широкого спектра сучасних наукових джерел, включаючи вітчизняні та зарубіжні праці з педагогіки, психології, методик початкового навчання. У роботі має простежуватися альтернативність викладу матеріалу, критичний підхід до аналізу наукових позицій, обґрунтоване розкриття базових понять. Важливим є дотримання логіки викладу: рух від абстрактного до конкретного, від простих явищ і понять до складних системних узагальнень. Самостійність аналізу, наукових міркувань і зроблених висновків є критерієм академічної зрілості магістранта. У контексті спеціальності А3 Початкова освіта (013 Початкова освіта) це означає здатність пояснити закономірності формування ключових компетентностей молодших школярів, окреслити тенденції розвитку мовно-літературної, математичної, природничої та інших освітніх галузей, а також узагальнити наукові підходи до вдосконалення освітнього процесу.

Методичні вимоги до магістерської роботи передбачають системність і послідовність у виконанні всіх етапів дослідження: від вибору актуальної теми, добору та опрацювання наукової літератури, формулювання плану та структури роботи – до написання основних розділів, аналізу отриманих результатів та узагальнення висновків. Обов'язковою є пропорційність розміщення матеріалу в різних частинах роботи, оптимальний обсяг та чітке дотримання вимог щодо оформлення. Особливого значення набуває апробація результатів дослідження у практиці початкової школи: проведення педагогічного експерименту, спостережень, анкетувань, діагностик, упровадження нових методичних підходів чи освітніх технологій. Робота повинна містити повний науковий апарат: посилання на джерела, коректно оформлений список використаної літератури, додатки (зразки анкет, тестів, дидактичних матеріалів, таблиць чи схем). У контексті підготовки майбутнього магістра початкової освіти важливим

є відображення уміння поєднувати науково-теоретичні положення з методичною практикою, демонструючи здатність до самостійної науково-дослідницької та інноваційної діяльності у сфері навчання і виховання молодших школярів.

До **естетичних вимог** належить охайність і коректність оформлення всієї роботи. Текст має бути структурованим, стилістично виваженим і грамотним, з дотриманням норм наукового стилю української мови. Графіки, таблиці, схеми, ілюстративні матеріали повинні бути виконані акуратно, уніфіковано та зрозуміло.

Отже, магістерська робота має поєднувати глибоке теоретичне підґрунтя, методичну доцільність і практичну цінність, а також відповідати високим стандартам академічної культури. Саме така інтеграція теоретичних, методичних і естетичних вимог дає змогу продемонструвати професійний рівень підготовки здобувача відповідно до програмних результатів навчання, зробити його дослідження значущим внеском у розвиток сучасної педагогічної науки та практики початкової школи.

8. ТИПОВІ НЕДОЛІКИ НАПИСАННЯ Й ПІДГОТОВКИ ВИПУСКОВИХ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

1. Зміст роботи не відповідає плану роботи або в цілому не розкриває тему у її основній частині.
2. Сформульовані розділи (підрозділи) не відображають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.
3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відповідає специфіці об'єкта і предмета дослідження.
4. Автор не виявив самостійності, робота являє собою компіляцію або перенасичена текстовими запозиченнями.
5. Не проведено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (останніх 5–10 років) за темою дослідження.
6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій за темою роботи має форму анотованого списку і не відображає рівень вивченості проблеми.
7. Не розкрито зміст і організацію особистого експериментального дослідження (його сутність, тривалість, місце проведення, кількість обстежених, їх характеристика), поверхнево висвітлений стан практики.
8. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.
9. У роботі немає посилань на першоджерела або зазначені не ті, з яких запозичений матеріал.
10. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури складено вільно, без дотримання вимог державного стандарту.
11. Як ілюстративний матеріал використані таблиці, діаграми, схеми, запозичені не з першоджерел, а з підручника, навчального посібника, монографії або наукової статті.
12. Обсяг і оформлення роботи не відповідають вимогам, вона виконана недбало, з помилками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бахрущин В. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: нормативна база і світовий досвід. URL: <https://surl.lt/tvumpz> (дата звернення 1.09.2025).
2. Декларація про дотримання академічної доброчесності учасником процесу реалізації державної політики у сфері якості освіти. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/05/Deklar_pro_dobr.pdf. (дата звернення 1.09.2025).
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. *Нац. стандарт України*. Вид. офіц. Уведено вперше; чинний від 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf (дата звернення 1.09.2025).
4. Закон України «Про освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 1.09.2025).
5. Закон України «Про вищу освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 1.09.2025).
6. Етичний кодекс Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. URL: <https://surl.li/wagloo> (дата звернення 1.09.2025).
7. Кодекс академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. URL: <https://surl.li/eidffl> (дата звернення 1.09.2025).
8. Кузнецова, Г. П., Зенченко, Т. Ф., Корчова, О. М. Формування академічної доброчесності в процесі підготовки майбутніх учителів української мови і літератури. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*, (3 (2)). Глухів, 2025. С. 42-50.
9. Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти». URL: <https://surl.li/hbwgcn>. (дата звернення 1.09.2025).

10. Основні вимоги до оформлення списку літератури за новими стандартами : методичні рекомендації / уклад. : М. П. Гребенюк, Г. З. Шевчук. Луцьк : ВІППО, 2019. 60 с.

11. Стандарт вищої освіти України другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта. URL: <https://surl.lt/epqvzm> (дата звернення 1.09.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Орієнтовна тематика магістерських робіт

1. Формування й збагачення словникового запасу молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі
2. Сучасний підручник з української мови для початкової школи як інструмент реалізації компетентнісного підходу.
3. Розвиток творчих здібностей молодших школярів у процесі навчання української мови на засадах компетентнісного підходу.
4. Формування мовленнєвої компетентності учнів початкової школи в умовах реалізації Концепції НУШ.
5. Формування читацької мотивації молодших школярів засобами сучасної дитячої літератури.
6. Розвиток соціально-комунікативних умінь учнів початкової школи у процесі опрацювання творів різних жанрів.
7. Текстотворча діяльність як засіб розвитку життєвих компетентностей учнів 3 класу.
8. Використання сучасних освітніх технологій у змісті початкової математичної освіти.
9. Організація евристичної діяльності молодших школярів на уроках англійської мови.
10. Ергономічні засади організації освітнього процесу з англійської мови в початковій школі.
11. Формування англійської комунікативної компетентності молодших школярів засобами цифрових мультимедійних ресурсів.
12. Розвиток критичного мислення учнів початкової школи у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі.
13. Ігрові технології як засіб формування англійської комунікативної компетентності учнів молодшого шкільного віку.
14. Інформаційно-комунікаційні технології навчання як ресурс формування пізнавального інтересу молодших школярів.
15. Особливості навчання інформатики в початковій школі відповідно до концепції Нової української школи.
16. Дослідницький практикум як засіб формування природничо-наукової компетентності учнів початкової школи.
17. Усна народна творчість як засіб підвищення ефективності навчання природознавства в початковій школі.
18. Творчі проекти як інструмент формування пізнавального інтересу молодших школярів до природничих дисциплін.
19. Інтерактивні методи як засіб розвитку пізнавальної активності учнів на уроках «Я досліджую світ».

20. Гейміфікація як засіб формування креативності молодших школярів на уроках «Я досліджую світ».
21. Використання орнаменту як засобу художнього вираження в образотворчій діяльності учнів початкової школи.
22. Розпис писанки у системі вивчення народного декоративного мистецтва в початковій школі.
23. Формування здатності учнів початкової школи досліджувати описові ознаки прикметників.
24. Мовленнєвий розвиток молодших школярів засобами інтерактивних технологій.
25. Збагачення словникового запасу молодших школярів на міжпредметній основі.
26. Розвиток інформаційної компетентності учнів початкової школи на уроках інформатики.
27. Використання технологій дистанційного навчання у фаховій підготовці майбутніх учителів початкової школи.
28. Упровадження STEM-підходу в навчання інформатики у початковій школі.
29. Формування в молодших школярів узагальнених уявлень про лексичні ознаки прикметника.
30. Уявлення про лексичне значення слова в учнів початкової школи на основі матеріалів сучасних підручників.
31. Використання мережевих технологій у лінгводидактичній підготовці майбутніх учителів початкової школи.
32. Самостійна робота як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках мовно-літературної освітньої галузі.
33. Використання народознавчого матеріалу як чинника мотивації навчальної діяльності молодших школярів на уроках української мови.
34. Лінгвістичні ігри як засіб формування культури мовлення учнів початкової школи.
35. Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів у процесі дослідження речень.
36. Інтерактивні технології як засіб розвитку комунікативної компетентності учнів у процесі навчання української мови.
37. Формування пізнавального інтересу учнів до рідного слова у процесі початкової мовної освіти.
38. Формування критичного мислення молодших школярів на уроках української мови (методичний аспект).
39. Інноваційні технології як засіб розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи у процесі вивчення мови і літератури.
40. Формування компетентної особистості молодших школярів у процесі опанування курсу літературного читання.
41. Розвиток діалогічного мовлення учнів початкової школи в умовах НУШ.

42. Навчання аудіювання в системі мовно-літературної освіти молодших школярів.
43. Розвиток монологічного мовлення учнів початкової школи у процесі літературного читання.
44. Формування мовленнєвої компетентності учнів початкових класів у системі мовно-літературної освіти.
45. Формування орфографічної компетентності молодших школярів у процесі початкового навчання.
46. Інноваційні технології у процесі вивчення математичної освітньої галузі в початковій школі.
47. Розвиток критичного мислення молодших школярів у процесі вивчення математики.
48. Інтегроване навчання у процесі вивчення математики в початковій школі.
49. Витинання як вид художньої діяльності на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі.
50. Формування творчих умінь учнів початкової школи у процесі створення орнаментальних мотивів у художній вишивці.
51. Тематична аплікація як засіб розвитку творчих умінь молодших школярів на уроках мистецтва.
52. Нестандартні уроки математики у сучасній початковій школі.
53. Формування музично-слухової уваги молодших школярів на мистецької освітньої галузі.
54. Розвиток музично-естетичної компетентності молодших школярів засобами української народної пісні.
55. Розвиток творчого мислення учнів початкової школи засобами музичного мистецтва.
56. Гра як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках мистецької освітньої галузі в умовах НУШ.
57. Формування громадянських компетентностей учнів початкової школи у позакласній діяльності.
58. Використання формувального оцінювання як засобу підтримки впевненості та навчальної мотивації учнів початкової школи.
59. Методика конструювання уроків відповідно до вимог НУШ як складник особистісно орієнтованої освіти.
60. Психолого-педагогічні умови формування соціокультурної компетентності молодших школярів в умовах НУШ.
61. Організація позаурочної діяльності учнів початкової школи на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти.
62. Реалізація інклюзивного навчання у 4 класі початкової школи.
63. Інтегративний підхід у навчанні другокласників (на матеріалі курсу «Літературне читання»).
64. Формування творчого потенціалу третьокласників засобами української мови і літературного читання.

65. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів на уроках мистецької освітньої галузі.
66. ІКТ як інструмент формування культурної компетентності учнів початкової школи.
67. Педагогічні умови формування самооцінювання молодших школярів в освітньому процесі.
68. Технологія розвитку критичного мислення учнів початкової школи.
69. Медіатехнології як засіб розвитку комунікативних умінь молодших школярів.
70. Формування пізнавальної активності учнів початкової школи засобами медіа.
71. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування медіаграмотності молодших школярів.
72. Розвиток соціальної компетентності учнів початкової школи засобами тренінгових технологій.
73. Сюжетно-рольова гра як засіб формування комунікативної компетентності першокласників.
74. Технології розвитку діалогічного мовлення учнів 2 класу.
75. Розвиток комунікативних здібностей третьокласників у процесі говоріння.
76. Мотивація навчальної діяльності учнів 3 класу на уроках мови.
77. Формування господарсько-побутової культури молодших школярів як складника компетентності підприємливості та фінансової грамотності.
78. Використання нестандартних задач для стимулювання пізнавального інтересу учнів початкової школи.
79. Формування економічної культури молодших школярів у навчально-виховному процесі початкової школи.
80. Ігрові технології як засіб розвитку базових рухових навичок учнів початкової школи.
81. Використання технологій рухливих ігор для формування колективних умінь у молодших школярів.
82. Гейміфікація на уроках фізичної культури як інструмент мотивації до активного способу життя.
83. Технології використання національних рухливих ігор у формуванні патріотичних цінностей молодших школярів.
84. Педагогічні умови застосування адаптивних фізкультурних технологій для учнів з особливими освітніми потребами.
85. Інклюзивні технології організації рухової діяльності у початковій школі.
86. Використання парних і командних вправ для формування соціальної компетентності молодших школярів.
87. Танцювально-рухові технології у формуванні емоційної культури учнів початкової школи.
88. Інтеграція музично-рухових технологій у фізкультурну діяльність молодших школярів.

89. Використання STEM-технологій під час реалізації мети фізкультурної освітньої галузі.
90. Технології проєктної діяльності як засіб формування фізкультурно-оздоровчої компетентності молодших школярів.
91. Дослідницький підхід у вивченні впливу рухової активності на пізнавальну діяльність учнів початкової школи.
92. Використання здоров'язбережувальних освітніх проєктів у початковій школі.
93. Організація фізкультурно-оздоровчого середовища початкової школи з використанням сучасних технологій.
94. Технології позаурочної фізкультурної діяльності як засіб розвитку лідерських якостей у молодших школярів.
95. Формування громадянських і соціальних компетентностей засобами фізкультурних тренінгових технологій.
96. STEM- та STEAM-технології як засіб інтеграції технологічної, мистецької та природничої освітніх галузей у початковій школі.
97. Використання 3D-моделювання та конструкторських технологій у формуванні просторового мислення молодших школярів.
98. Розвиток підприємницької компетентності учнів початкової школи засобами проєктно-технологічної діяльності.
99. Гейміфікація в технологічній освітній галузі як засіб формування креативності та інженерного мислення молодших школярів.
100. Проєктні технології як засіб формування дослідницьких і комунікативних умінь молодших школярів у межах інтегрованого навчання.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кафедра _____

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

Виконав /ла:

(прізвище, ім'я, по батькові)

(спеціальність, освітня програма)

Науковий керівник:

(науковий ступінь, учене звання, посада)

(ініціали, прізвище)

Консультант:

(науковий ступінь, учене звання, посада)

(ініціали, прізвище)

Допущено до захисту

"__" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

Дата захисту: «__» _____ 20__ р.

Оцінка _____

Підписи членів ЕК:

Глухів 20__ р.

ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ У ДИСЕРТАЦІЇ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<p style="text-align: center;">Книги: Один автор</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 7. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
<p style="text-align: center;">Два автори</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.

	5. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.
Чотири і більше авторів	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. 2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. 2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. 3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	1. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. 3. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. 4. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдеєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець ХVІІІ - початок ХХ ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених

	<p>тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>3. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>5. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>6. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>7. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
<p>Архівні документи</p>	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>

Патенти	<ol style="list-style-type: none"> 1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Стандарти	<ol style="list-style-type: none"> 1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	<ol style="list-style-type: none"> 1. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 2. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).

	<p>3. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
<p>ЧАСТИНА ВИДАННЯ: КНИГИ</p>	<p>1. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>2. Алексєєв В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
<p>ЧАСТИНА ВИДАННЯ: МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕН ЦІЙ (ТЕЗИ, ДОПОВІДІ)</p>	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>3. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p>
<p>ЧАСТИНА ВИДАННЯ: ДОВІДКОВО ГО ВИДАННЯ</p>	<p>1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p>

<p>Періодичні видання</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формулювання їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.
<p>Електронні ресурси</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. — С. 20–27. — URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 3. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

Зразок оформлення тез доповідей

Іваниш Наталія Анатоліївна,

магістрантка кафедри теорії і

методики початкової освіти

Глухівського національного

педагогічного університету

імені Олександра Довженка

Науковий керівник:

Собко Валентина Олексіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедри теорії і методики початкової освіти

Глухівського національного педагогічного

університету імені Олександра Довженка

**ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ ЗДОБУВАЧІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ
ДИТЯЧОЇ ХУДОЖНЬОЇ КНИГИ**

Сьогодні сучасне суспільство зіткнулося з тим, що підростаюче покоління майже повністю втратило інтерес до читання. Знайти розв'язання цієї проблеми може початкова школа, якщо її робота буде націлена на розвиток читацької самостійності учнів. Це потребує використання новітніх технологій у процесі навчання, особливої уваги педагога під час організації уроків літературного та позакласного читання, пошуку нових способів розв'язання означеної проблеми.

Нині читання використовується в усіх сферах життєдіяльності людини. Воно покладене в основу освітньої, пізнавальної, інформативної, професійної сфери її діяльності. Стрімке зростання обсягу інформації, яку слід засвоїти, потребує збільшення темпу читання, якості та швидкості розуміння прочитаного і прийняття зваженого рішення. З огляду на це, читання стає основним підґрунтям освіти і головною навичкою самоосвіти особистості протягом усього життя.

Проте аналіз стану читацької та інформативної компетентності громадян України говорить про кризу читацької культури. Все частіше можна зіткнутися з думкою, що електронні засоби інформації здатні частково або повністю забезпечити всі потреби людства, пов'язані з освітою, культурою, вихованням та дозвіллям. Це пояснюється тим, що в суспільстві втрачено інтерес до читання.

Саме тому формування читацького інтересу у здобувачів початкової освіти є актуальною проблемою сьогодення.

Художня література є дієвим засобом виховання особистості, коли проходить крізь душевний світ дитини і стимулює в неї уяву, думки, почуття й переживання. Книга виховує учня, допомагає формувати життєву компетентність, всебічно розвиває, знайомить зі світом казок, фантазій, пригод, вона дає можливість стати її головним героєм та відчувати на собі все вищезазначене. Тому читання книжок у системі виховання Нової української школи займає особливе місце.

Проблема формування читацького інтересу здобувачів початкової освіти засобами дитячої художньої книги завжди цікавила вчених, методистів, педагогів-практиків. Зокрема, суть процесу читання та його складники розглядали О.Я. Савченко, І.П. Гудзик та ін., зазначали, що процес читання має зовнішню і внутрішню сторони. Внутрішня сторона читання охоплює осмислення та розуміння змісту тексту, зовнішня – операційний бік читання. Розуміння тексту також досліджували Г.С. Костюк, Г.Г. Гранік, С.М. Бондаренко, А.А. Концева, та ін. Проблемою навчання читання займалися С.В. Бондарено, Г.Г.Гранік, Л.П. Доблаєв, З.І. Кличнікова, І.Ф. Неволін, Н.Ф. Скрипченко, О.Н.Хорошковська, В.О. Мартиненко, О. Джежелей та ін. Приділяли значну увагу самостійній роботі з книгою такі класики педагогічної думки, як Я.А. Коменський, К.Д. Ушинський, В.О. Сухомлинський і літературні діячі Іван Франко, Леся Українка, Олена Пчілка та інші.

Важливе значення має самостійність, як одна із провідних якостей особистості, адже чим краще вона розвинена у здобувача початкової освіти, тим яскравіше буде протікати його життя та розвиток, він буде активним учасником подій, а не пасивним спостерігачем.

Самостійність полягає у спрямованості інтересів, ставленні до себе та інших людей, до праці тощо. Читання забезпечує засіб пізнання і самоосвіту, задовольняє потреби у спілкуванні, співпереживанні та дозвіллі. Основними функціями читання виступають кумулятивна й освітня. Початкова школа озброює дитину навичками читання, розширює читацький кругозір, мотивує до самостійної читацької діяльності.

Під час залучення здобувачів початкової освіти до читання ми маємо підготувати вдумливого читача, який буде залученим емоційно до процесу навчання, здатний до діалогу з автором художнього твору, до активного обговорення проблем, які схвилювали його у процесі читання. Під час виконання цього завдання основна роль належить урокам літературного читання, які

постають першою сходинкою, що формує в душі дитини любов до читання книжок.

Уроки позакласного читання є одним із ефективних шляхів розв'язання проблеми формування читацької самостійності здобувачів початкової освіти. Методично-правильна їх організація дасть можливість зробити читання для учнів по-справжньому захоплюючим та цікавим. Значний вплив на розвиток в учнів інтересу до читання засобами дитячої художньої книги мають інтерактивні технології навчання. Використання елементів інтерактивного навчання під час формування читацького інтересу здобувачів початкової освіти засобами дитячої художньої книги сприяє усвідомлення учнями особистої значущості, сприяє позитивному ставленню до читання, появі зацікавленості уроками читання, адже потребують від здобувачів освіти кмітливості, вчать витримки, формують уміння швидко орієнтуватися і знаходити правильні шляхи розв'язання проблем, крім цього сприяють формуванню дружніх взаємовідносин між учнями, створенню позитивного мікроклімату у класі.

Ще одним засобом розв'язку вказаної проблеми є використання на уроках літературного читання елементів театральної педагогіки. В учнів виникає потреба на глибокому емоційному рівні сприймати художній твір. А це в свою чергу спонукає розвиток інтересу до читання здобувачів початкової освіти, адже читання тоді стає цікавим та захоплюючим, коли воно є усвідомленим.

Вагомим аспектом формування читацького інтересу здобувачів початкової освіти засобами дитячої художньої книги є: 1. Розкодування тексту; 2. Розуміння прочитаного; 3. усвідомлення значущості книги для читача, необхідності усвідомлено вибрати і самостійно читати книжки.

Підсумовуючи вищесказане зазначимо, що різноманітність форм роботи з дитячою художньою книгою, раціональний добір методів і прийомів їх проведення сприятимуть зацікавленості учнів у читанні художніх творів, спонукатимуть формування навички самостійного спілкування з книгою. Важливим показником процесу формування читацького інтересу здобувачів початкової освіти засобами дитячої художньої книги виступають: коло читацьких інтересів; активність у виховних заходах; потреба у читацькому самовираженні; самостійність у виборі книжок для читання; бажання читати книжку у вільний час.

Література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти. *Початкова школа*. 2011. № 7. С. 1-11.

2. Карнаух Т. Впровадження інтерактивних методів навчання на уроках читання. *Початкова школа*. 2011. № 2. С. 5 – 8.

3. Трунова В. Основні положення щодо позакласного читання в початкових класах. *Початкова школа*. 2011. № 9. С. 21 – 23.

4. Шахрай В. Організація театральної-ігрової діяльності школярів як засобу їх соціального розвитку у процесі навчання. *Рідна школа*. 2012. № 1-2. С. 33 – 38.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(науковий ступінь, учене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

для виконання магістерської роботи

Здобувачеві

(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність, освітня програма)

Науковий керівник

(прізвище, ім'я, по батькові)

(науковий ступінь, учене звання, посада)

1. Тема

2. Термін подання здобувачем виконаної роботи «__» _____ 20__ р.

3. Перелік основних джерел за темою дослідження, матеріалів практики (вихідні дані) _____

4. Зміст магістерської роботи (перелік питань, що підлягають розробці)

5. Орієнтовний перелік графічного матеріалу (таблиці, графіки, діаграми, слайди тощо)

6. Консультанти з роботи (із визначенням консультантів з окремого питання теми)

Науковий керівник

(підпис)

Завдання отримав

«__» _____ 20__ р.

(підпис здобувача)

ПРИКЛАД ДОПОВІДІ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Вельмишановні члени Екзаменаційної комісії!

Вашій увазі пропонуються результати наукового дослідження на тему «Система формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки»

Слайд 1. (титулка)

Модернізація процесу підготовки вчителів початкової школи передбачає підвищення їхнього професійного рівня відповідно до реалізації вимог, визначених у документах державного значення, Концепції «Нова українська школа». Сучасна підготовка кваліфікованих фахівців передбачає, насамперед, їхню участь в усіх глобалізаційних процесах, відтак, вони повинні бути активними учасниками процесу міжнародної комунікації та мати необхідний комунікативний іншомовний досвід у сфері професійного та ситуаційного спілкування.

Слайд 2. (документи) З огляду на це, актуальним є питання формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти, що зумовлено переходом від процесуальної до результативної (компетентнісної) парадигми навчання.

Слайд 3. (прізвища вчених) Теоретико-методологічні засади, концептуальні положення досліджуваної проблеми розкрито в працях багатьох учених. Це – роботи присвячені як професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи загалом, так і проблемі формування ІКК зокрема.

Слайд 4 (суперечності) Вивчення та узагальнення процесів реформування педагогічної освіти, наукових джерел з розвитку теорії та методики формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи дозволило виокремити низку суперечностей, що вимагають розв'язання, поданих на слайді.

Слайд 5 (мета, об'єкт, предмет). Основний науковий апарат подано на слайді. Дозвольте його не зачитувати.

*Мета дослідження – на основі цілісного наукового аналізу розробити теоретичні та методичні засади дослідження, обґрунтувати й експериментально перевірити систему формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти. З вашого дозволу **Об'єкт і предмет** дослідження не називатимемо, так як вони є на слайді.*

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти.

Слайд 6 (завдання) Відповідно до мети визначено основні **завдання** дослідження. З метою огляду підсумків наукової роботи зупинимося детальніше на кожному із завдань.

1. Проаналізувати історико-педагогічний вітчизняний і зарубіжний досвід процесу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

2. Визначити сутність та обґрунтувати структуру іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в контексті сучасних вимог до вищої педагогічної освіти в Україні.

3. Визначити критерії, показники й рівні сформованості та з'ясувати стан розробленості проблеми іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки.

4. Обґрунтувати концептуальні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування іншомовної комунікативної компетентності.

5. Змоделювати й розробити систему формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

6. Виявити, обґрунтувати й реалізувати організаційно-методичні умови формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в педагогічних ЗВО.

7. Розробити організаційний і методичний супровід реалізації системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої педагогічної освіти.

8. Експериментально перевірити ефективність застосування й окреслити перспективні напрями впровадження системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи в процесі професійної підготовки.

Слайд 7 (таблиця, діаграма). Результати діагностико-констатувального етапу експерименту засвідчили досить низький рівень володіння ІКК. Можна побачити, що ні в КГ ні в ЕГ не було студентів, що володіють високим рівнем (відповідником рівня В2)

Слайд 8. Згідно із наступним завданням у ході дослідження розкрито й схарактеризовано зміст, сутність і структуру досліджуваної компетентності в руслі сучасних освітніх вимог.

Слайд 9 (визначення). На основі аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури було сформульовано визначення досліджуваної якості, а саме: ІКК майбутніх учителів початкової школи – здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, що виявляється як динамічна інтегрована комбінація мотивів, знань, досвіду, якостей, які сприяють успішно послуговуватися іноземною мовою в міжкультурній комунікації, провадити діяльність іноземною мовою як у професійній діяльності, так і для самоосвіти й саморозвитку особистості.

Слайд 10. (схема) На нашу думку, досліджуване поняття містить у собі такі процесуальні компоненти: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний та рефлексивний, схематичне зображення яких можна побачити на слайді. Компоненти досліджуваної компетентності взаємодіють і доповнюють один одного та функціонують як єдина система.

Слайд 11. (таблиця). Відповідно до 3 завдання нами визначено критерії, показники й рівні сформованості визначеної якості, представлені у таблиці.

<i>Критерії</i>	<i>Показники</i>
<i>Потребово-мотиваційний</i>	– <i>мотиви, ціннісні орієнтації;</i> – <i>ставлення до вивчення іноземної мови;</i> – <i>професійна спрямованість (ставлення до професії вчителя початкових класів).</i>
<i>Предметно-знансвий</i>	– <i>наближення до автентичного звучання (фонетична точність);</i> – <i>лексична правильність висловлювання;</i> – <i>граматична правильність висловлювання.</i>
<i>Комунікативно-діяльнісний</i>	– <i>якість і доцільність вибору мовних засобів, відповідність жанру, стилю висловлювання;</i> – <i>композиція та змістове наповнення, логічність і зв'язність висловлювання;</i> – <i>відповідність визначеній темі, обсяг висловлювання;</i> – <i>емоційність, виразність висловлювання, вміння користуватися невербальними засобами спілкування.</i>
<i>Рефлексивно-оцінний</i>	– <i>здатність до адекватної самооцінки, особистісна та професійна потреба в саморозвитку;</i>

	– активність та вияв особистісної ініціативи до іншомовної комунікації.
--	---

Слайд 12 (рівні) У процесі оцінювання іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи враховували чотири рівні її сформованості: високий, достатній, середній, низький.

Рівні сформованості ІКК:

<i>Авторська назва</i>	<i>Британська назва</i>	<i>Назва відповідно до загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти</i>
<i>Високий</i>	<i>Upper-Intermediate / Advanced</i>	<i>B 2</i>
<i>Достатній</i>	<i>Intermediate</i>	<i>B 1</i>
<i>Середній</i>	<i>Pre-Intermediate</i>	<i>A 2</i>
<i>Низький</i>	<i>Basic / Elementaty</i>	<i>A 1</i>

Слайд 13. Відповідно до 8 завдання передбачалася експериментальна перевірка результативності створеної системи за визначеними компонентами (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, комунікативно-діяльнісний та рефлексивний).

Слайд 14 (таблиця оцінювання). З метою більш точного виявлення результатів сформованості ІКК було створено таблицю оцінювання за впровадженою накопичувальною системою сумарно за всіма критеріями і показниками досліджуваної якості

Слайд 15 (етапи дослідження). Відповідно до цілей та логіки проведення дослідно-експериментальної роботи, було визначено й обґрунтовано етапи її реалізації (пошуково-теоретичний, діагностико-констатувальний, поглиблювально-формульвальний та аналітико-узагальнювальний), що характеризувалися певними завданнями, формами й методами організації:

За допомогою засобів математичної статистики (*критерій Пірсона, Кохрана-Кокса, Беренса-Фішера*), з метою перевірки нульової гіпотези про рівність вибірових середніх за певних умов відбулося порівняння експериментальної (ЕГ) та контрольної (КГ) груп на діагностико-констатувальному (**слайд 16, діаграма**), а пізніше й на аналітико-узагальнювальному (**слайд 17, діаграма**) етапах експерименту, результати яких зображено на слайдах

Слайд 18. (таблиця) Здобуті результати демонструють значні відмінності між контрольною та експериментальною групами після реалізації системи

формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи під час поглиблювано-формувального етапу експерименту. Виявлена різниця між показниками рівнів сформованості досліджуваної якості у двох досліджуваних групах є статистично значущою, що свідчить про достатню результативність створеної системи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів початкової школи.

Слайд 19 (перспективи) Узагальнення результатів дослідження дало змогу розкрити потенціал удосконалення вітчизняної підготовки майбутніх учителів початкової школи на основі запропонованих прогностичних напрямів запровадження створеної системи формування досліджуваної компетентності на державному, інституційному та особистісному рівнях. Реалізація названих прогностичних напрямів відбувалася за нормативно-правовим, концептуально-змістовим та організаційним напрямками реалізації, що вимагають комплексного й системного розв'язання на всіх трьох рівнях одночасно.

Слайд 20 (висновки). Висновки дослідження подано на слайді.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

№	Зміст роботи	Термін виконання	Примітки
1.	Визначення стану досліджуваної проблеми у сучасній освітній системі. Аналіз літературних джерел з проблеми дослідження		
2.	Зміст. Вступ.		
3.	Затвердження теми наукової роботи		
4.	Розділ 1.		
5.	Розділ 2.		
6.	Визначення цілей, завдань та змісту експериментального навчання.		
7.	Збір матеріалів для проведення педагогічного експерименту		
8.	Хід експериментально-дослідного навчання і перевірка його ефективності.		
9.	Висновки. Додатки.		
10.	Готова кваліфікаційна робота, оформлена згідно з вимогами.		
11.	Захист наукової роботи		

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кафедра

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

(науковий ступінь, учене звання)

(підпис) (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ р.

ПЛАН-ГРАФІК

виконання магістерської роботи

Тема:

Здобувач

(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність, освітня програма)

№ № з/п	Розділи, підрозділи та їх зміст	Термін виконання	Відмітка наукового керівника про виконання

**ВІДГУК
на магістерську роботу**

Здобувач/ка _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

(спеціальність, освітня програма)

Назва теми: _____

Науковий керівник _____
(науковий ступінь, учене звання)

Відгук керівника повинен бути суворо індивідуальним. Він складається у вільній формі з обов'язковим висвітленням таких основних питань:

- відповідність змісту магістерської роботи темі (завданню) на роботу;
- обсяг розкриття теми;
- особистий внесок автора роботи в розробку теми. Ступінь його самостійності, ініціативність, уміння проводити дослідження, узагальнювати дані практики, наукової літератури та робити правильні висновки;
- використання в роботі сучасних методів дослідження, аналітичних прийомів, засобів сучасної обчислювальної техніки;
- питання, які особливо виокремлюють магістерську роботу; недоліки роботи;
- рекомендації, побажання;
- можливість практичного використання роботи або її окремих частин у практиці;
- інші питання;
- висновки (визначається рівень підготовленості здобувача, дається оцінка роботі, висловлюється думка про можливість допуску до захисту).

Науковий керівник:

(підпис) (ініціали, прізвище)

«__» _____ 20__ р.

З відгуком ознайомлений:

(підпис здобувача)

«__» _____ 20__ р.

**РЕЦЕНЗІЯ
на магістерську роботу**

здобувача

(прізвище, ім'я, по батькові, спеціальність, освітня програма)

ТЕМА: _____

ЗМІСТ РЕЦЕНЗІЇ

Рецензія повинна вміщувати:

- висновок про відповідність роботи завданню на її виконання;
- оцінку якості виконання кожного розділу роботи;
- оцінку ступеня розробки нових питань, оригінальності рішень (пропозицій), теоретичної та практичної важливості роботи.

У рецензії необхідно відобразити позитивні напрацювання та недоліки роботи.

Рецензія пишеться у вільній формі з обов'язковим висвітленням таких питань:

- актуальність і новизна теми;
- ступінь вирішення здобувачем поставлених завдань;
- обсяг, логічна стрункність і грамотність викладання питань теми;
- ступінь науковості (методи дослідження, постановка проблем, аналіз наукових думок, обґрунтованість й аргументованість висновків і пропозицій, їх важливість тощо);
- рівень самостійної роботи автора в розкритті питань теми;
- обсяг, достатність і достовірність практичних матеріалів, уміння аналізувати та узагальнювати практику;
- повнота використання нормативних актів і літературних джерел;
- помилки, неточності, суперечні положення, зауваження з окремих питань і в цілому по роботі (із зазначенням сторінок);
- правильність оформлення роботи;
- інші питання на розсуд рецензента;

- висновок про відповідність роботи наданим вимогам, пропозиції щодо оцінки за шкалою ЄКТС.

РЕЦЕНЗЕНТ _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

(науковий ступінь, учене звання)

(місце роботи, обіймана посада)

« ___ » _____ 200__ р.

(підпис)

Запис інспектора відділу кадрів, який засвідчує підпис рецензента, завірений печаткою.

З рецензією ознайомлений:

(підпис здобувача)

« ___ » _____ 20 __ р.

ЗРАЗКИ ДОВІДОК ПРО ПЕРЕВІРКУ РОБОТИ НА АНТИПЛАГІАТ

Довідка

про перевірку щодо наявності текстових запозичень

1. Назва роботи _____
(зазначається повна назва без скорочень)
2. Вид роботи _____
(дисертація, монографія, наукова стаття, магістерська робота, навчальний посібник тощо)
3. Автор, факультет, ОС, спеціальність освітня програма _____

4. Науковий керівник: _____
5. Дата надходження роботи _____
6. Дата перевірки _____.
7. Особа, що здійснювала перевірку, _____
(посада, прізвище, ініціали)
8. Унікальність тексту роботи (%) _____
9. Унікальність тексту без цитат, та запозичень, на які є посилання (%) _____,
10. Ім'я файлу зі звітом про перевірку, сформованим програмою _____.

Підпис особи, що здійснювала перевірку _____

Форма акта перевірки твору на академічний плагіат

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

АКТ

про перевірку роботи на виявлення текстових запозичень

Автор: _____
(ППП, факультет / інститут, курс, група, спеціальність, освітня програма)

Засвідчую, що:

○ ознайомився (-лася) і **погоджуюся** з результатами перевірки моєї роботи щодо наявності в ній запозичень (результати перевірки додаються);

○ ознайомився (-лася) і **не погоджуюся** з результатами перевірки моєї роботи щодо наявності в ній запозичень (результати перевірки додаються), оскільки:

Вид роботи: _____
(кваліфікаційна робота, дисертація, підручник, навчальний посібник, монографія, стаття, тези тощо)

Назва роботи _____

(Прізвище та ініціали автора роботи)

(підпис автора)

_____ 20__ р.

Результати перевірки роботи на академічну доброчесність

Проведений моніторинг роботи засвідчує таке:

У роботі простежуються текстові запозичення без належного цитування та коректного оформлення, а саме:

1. Текстові запозичення без належного посилання на першоджерело.
2. Власні раніше опубліковані наукові результати як нові наукові результати.
3. Знаки одного алфавіту замінено знаками іншого алфавіту.
4. Ідеї та наукові результати, що одержані іншими авторами.
5. Інше...

Короткий опис рішення:

Роботу направити на доопрацювання за п. 1, 2.

(ППБ особи, яка перевіряла роботу, підпис)

(науковий ступінь, учене звання ППБ завідувача випускової кафедри, підпис)

(науковий ступінь, учене звання ППБ гаранта освітньої програми, підпис)

«__» _____ 20__р.

ЗРАЗОК ПЕРЕЛІКУ УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- ОК – освітній компонент
- ВД – вибіркова дисципліна
- ЗВО – заклад вищої освіти
- ЄКТС – Європейська кредитно-трансферна система
- ЄС – європейський союз
- ЄПВО – європейський простір вищої освіти
- ЗЄР – загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти
- ЗК – загальні компетентності
- ЗНО – зовнішнє незалежне оцінювання
- КГ – контрольна група
- ІК – інтегрована компетентність
- ІКК – іншомовна комунікативна компетентність
- ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології
- ІМ – іноземна мова
- ІМПС – іноземна мова за професійним спрямуванням
- ІРС – індивідуальна робота студентів
- ІТО – інноваційні технології в освіті
- ЗМІ – засоби масової інформації
- КЗ – компетентності загальні
- КМС – кредитно-модульна система
- КРФМ – курсова робота з фахових методик
- ЛК – лінгафонний кабінет
- МК – методична компетентність
- МНІМ – методика навчання іноземної мови
- МОН – Міністерство освіти і науки
- НД – нормативна дисципліна
- НРК – національна рамка кваліфікацій
- НМК – навчально-методичний комплект
- НУШ – Нова українська школа
- ООН – Організація Об'єднаних націй
- ОП – освітня програма
- ОПП – освітньо-професійна програма
- ОС – освітній ступінь
- ПВС – професійно-викладацький склад
- ПУПІМ – практика усного і писемного мовлення

СРС – самостійна робота студентів
США – Сполучені Штати Америки
ТЗН – технічні засоби навчання
ФК – фахові компетентності
ЗК – загальні компетентності
ПРН – програмні результати навчання

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ АНГЛОМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ELP – European language portfolio
ACYFL – American Council on the Teaching of Foreign Languages
ISO – International Organization for Standardization
CEFRL – Common European Framework of Reference for Languages
IELTS – International English Language Testing System
IDP – International Development Program
FQ-EHEA – the Framework of Qualification for European Higher Education Area
ESG – Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area

Зразок анотації та вступу кваліфікаційної роботи

Анотація

Дослідження присвячено вивченню процесу навчання учнів з особливими освітніми потребами (ООП) у початкових класах, зокрема на уроках мовно-літературної освітньої галузі. В роботі висвітлено особливості формування мовно-мовленнєвої компетентності учнів з ООП, визначено основні проблеми, пов'язані з інтеграцією таких дітей у освітнє середовище, та пропонуємо шляхи їх подолання.

З'ясовано, що інклюзивна освіта є стратегічним напрямком розвитку сучасної системи навчання, спрямованим на забезпечення рівного доступу до якісної освіти. Використання адаптивних програм, індивідуальних навчальних планів і корекційно-розвивальних методик забезпечує гармонійний розвиток учнів з ООП, зокрема їхніх мовних та комунікативних навичок.

Практична частина роботи включає моніторинг мовленнєвої діяльності учнів з ООП, що дозволило виявити найбільш розширені труднощі: недостатній рівень розвитку мовного узагальнення, обмежений словниковий запас і складність у формуванні зв'язного мовлення. На основі отриманих даних пропонуємо шляхи коригування цих проблем, зокрема впровадження інтерактивних технологій, проєктної діяльності, дидактичних ігор та мультимедійних засобів. Учителі мають не тільки отримати когнітивні, психоемоційні й фізичні особливості учнів, але й створити комфортне освітнє середовище, яке сприятиме успішному навчанню та соціуму. Особливу увагу приділено залученню дітей до групової роботи, ігрових та дослідницьких методів, які позитивно впливають на формування їх здатності взаємодіяти з однолітками, висловлювати власні думки та вдосконалювати мовленнєві навички. Результати дослідження можуть бути застосовані в практичній діяльності вчителів початкових класів, методистів та інших фахівців, залучених до організації інклюзивного навчання.

Ключові слова: учні з особливими освітніми потребами, мовно-літературно освітня галузь, мовно-мовленнєві навички.

Abstract

The study is devoted to the study of the learning process of students with special educational needs (SEN) in primary grades, in particular in the lessons of language and literature education. The paper highlights the features of the formation of speech and language competence of students with OOP, identifies the main problems associated with the integration of such children into the educational environment, and offers ways to overcome them.

It has been found that inclusive education is a strategic direction in the development of the modern education system, aimed at ensuring equal access to quality education. The use of adaptive programs, individual curricula and correctional and developmental methods ensures the harmonious development of students with SEN, in particular their language and communication skills.

The practical part of the work includes monitoring the speech activity of students with OOP, which made it possible to identify the most advanced difficulties: insufficient level of development of language generalization, limited vocabulary and difficulty in the formation of coherent speech. Based on the data obtained, we propose ways to correct these problems, in particular, the introduction of interactive technologies, project activities, didactic games, and multimedia tools. Teachers should not only get the cognitive, psycho-emotional and physical characteristics of students, but also create a comfortable educational environment that will contribute to successful learning and society. The importance of creating interdisciplinary interaction between teachers, parents and support specialists (psychologists, speech therapists, defectologists) is emphasized. Particular attention is paid to the involvement of children in group work, game and research methods, which have a positive effect on the formation of their ability to interact with peers, express their own thoughts and improve speech skills.

The results of the study can be applied in the practical activities of primary school teachers, methodologists and other specialists involved in the organization of inclusive education.

Keywords: students with special educational needs, linguistic and literary educational field, language and speech skills.

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Одним із найважливіших чинників поступального розвитку суспільства є гуманне, милосердне та дбайливе ставлення до осіб з особливими освітніми потребами. Для таких людей головною формою соціального захисту, реальним шляхом створення передумов для самостійного життя, трудової діяльності й соціалізації є освіта.

Останнім часом в освітньому просторі України відбулися значні зміни: розроблено концептуальні засади інклюзивного навчання, зростає кількість закладів освіти з інклюзивним навчанням, створюється розгалужена мережа інклюзивно-ресурсних центрів, впроваджуються інноваційні технології корекційно-розвивальної роботи і психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Концепція Нової української школи передбачає створення умов для інклюзивного навчання таких дітей, наголошено, що освіченість, вихованість і соціалізація учнів із особливими освітніми потребами залежать від професійної кваліфікації педагогічних працівників, підготовленості їх до організації та реалізації процесу навчання, що має забезпечити такі складники: ціннісні орієнтації, психологічну готовність до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, методичну компетентність, здатність до створення зручного й комфортного освітнього середовища, налагодження комунікації з різними категоріями учнів, набуття ними програмних результатів навчання.

Численні дослідження у галузі 01 Освіта/Педагогіка підтверджують, що належно організована система навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами має в цілому позитивний ефект. Зауваження фахівців свідчать, що успішна взаємодія з учнями неможлива без позитивного ставлення вчителя до кожної дитини. Вчитель повинен підходити до учня не як до особи з обмеженнями, а як до особистості, здатної до досягнень, незважаючи на її можливі дефекти. Це надзвичайно важливо, оскільки і сама дитина повинна навчитися розглядати свої особливості як частину себе, що вирізняє серед інших, але не визначає її повністю.

Для успішної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, вчителю інклюзивного навчання та його асистенту необхідно розуміти причини їхнього відставання, усвідомлювати необхідність в процесі формування знань і вмінь, спираючись на менш уражені або збережені аспекти їхньої особистості. Важливо

вміти одночасно допомагати та ставити вимоги, бути лагідними і рішучими, акцентуючи увагу не на помилках, але на досягненнях. Оптимізм та підтримка віри у можливість дитини є ключовими в цьому процесі.

Актуальність роботи визначається тим, що інклюзивна освіта інтегрована в систему освіти України нещодавно (Закон України «Про освіту», 2017 р.), і багато аспектів роботи з дітьми з особливими освітніми потребами ще недостатньо розроблені. Відповідно до Державного стандарту початкової освіти метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь відповідно до вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей і потреб, формування цінностей <...> реалізація мети початкової освіти ґрунтується на таких ціннісних орієнтирах <...> : визнання унікальності та обдарованості кожної дитини, що забезпечується рівним доступом до освіти, заборонаю будь-яких форм дискримінації або відокремлення дітей на основі попереднього відбору.

У контексті Нової української школи (НУШ) вчителі початкових класів, у тому числі із наявністю в класі учнів із особливими освітніми потребами, формально мають достатньо можливостей та ресурсів для досягнення якісних результатів розвитку учнів з особливими освітніми потребами. Водночас простежується недостатня готовність до організації інклюзивного навчання, недостатнє володіння необхідними технологіями та методами навчання учнів із особливими освітніми потребами, конкретизація методів з огляду на особливості набуття учнями ключових і предметних компетентностей, які формуються на уроках мовно-літературної освітньої галузі, пов'язаних із ними програмних результатів навчання, надає можливість дослідження впливу різних технологій на розвиток таких учнів, зокрема їх здатності спілкуватися рідною мовою, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті.

Зі збільшенням кількості учнів із особливими освітніми потребами виникає необхідність розробки нових підходів до проблем, з якими зустрічаються діти з

особливими освітніми потребами під час навчання в школі. Зокрема, порушення процесу читання, процесів комунікації під час навчання і в позанавчальний період призводить до труднощів у засвоєнні предметів мовного циклу та інших. Учні цієї категорії потребують комплексної та систематичної допомоги, особливо важливою є їхня рання підтримка.

Тому значний інтерес вчених і практиків спрямований на формування мовленнєвого розвитку учнів, які мають особливі освітні потреби. Незважаючи на дослідження різних аспектів проблеми, варто відзначити, що тема «Навчання учнів з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початкових класах» потребує ґрунтовного розгляду й проведення наукових досліджень, з огляду на що й була обрана для кваліфікаційної роботи.

Об'єкт дослідження – процес навчання учнів з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

Предмет дослідження – система роботи вчителя початкових класів з учнями з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

Мета дослідження – теоретично дослідити особливості навчання учнів з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі та експериментально апробувати відповідну систему роботи з ними.

Завдання дослідження:

- вивчити державні документи, освітні програми, підручники із досліджуваної проблеми;
- проаналізувати процес навчання учнів з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі;
- запропонувати шляхи вдосконалення роботи вчителя інклюзивного класу під час вивчення мовно-літературної галузі з учнем з особливими освітніми потребами;

- розробити систему роботи вчителя початкових класів з учнями з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі.

Методи дослідження:

- теоретичні (аналіз нормативних документів, наукової літератури, шкільних підручників) з метою розкриття концептуальних та теоретичних основ дослідження;

- емпіричні (спостереження, анкетування, опитування, порівняння) з метою з'ясування стану підготовки учня з особливими освітніми потребами до навчального процесу;

- статистичні (математична статистика, діаграми) з метою порівняння первинних експериментальних даних із одержаними в результаті експерименту.

Гіпотеза дослідження - передбачається, що застосування комплексної системи роботи до вивчення мовно-літературної освітньої галузі в інклюзивному класі дасть змогу краще опанувати навчальний матеріал учням із особливими освітніми потребами.

Експериментальна база дослідження: Війтівський ліцей Бершадської територіальної громади Гайсинського району Вінницької області (2-3 класи).

Практичне значення дослідження. Результати, отримані під час дослідження, можуть бути використані вчителями початкових класів на уроках мовно- літературної освітньої галузі для розвитку усного мовлення, початкових навиків читання, вдосконалення письма, пам'яті, уваги, концентрації учнями в умовах інклюзивного навчання.

Апробація результатів роботи. Результати досліджень, отримані в рамках виконання роботи, були представлені у межах:

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих дослідників «Інновації в науці: сучасний вимір», 04 квітня 2024 року, м. Суми;

II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Початкова освіта в парадигмі Нової української школи: виклики часу», 25 квітня 2024 року у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, м. Глухів (тема доповіді: «Особливості практичної реалізація мети мовно-літературної галузі в сучасних умовах»);

Усеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика», 16 листопада 2023 року (тема доповіді: «Особливості навчання грамоти учнів у класах з інклюзивною формою: психологічний аспект»);

II Всеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика», 14 листопада 2024 року (тема доповіді: «Навчання учнів з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі»)

Публікації. Оpubліковано тези доповіді:

Жуковська О.Д. Навчання учнів з особливими освітніми потребами на уроках мовно-літературної освітньої галузі в початкових класах. *Наукова колекція Навчально-наукового інституту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: збірник наукових праць здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників* (за матеріалами II Всеукраїнського науково-методичного семінару «Компетентнісний підхід в освіті: теорія і практика», м. Глухів, 14 листопада 2024 року). Випуск 2. Част. 1. Глухів, 2024. С.64-66.

Рекомендовані критерії оцінювання якості магістерських робіт

Критерії	Предмет експертної оцінки	Максимальна кількість балів
Актуальність теми дослідження	Новизна постановки теми	2
	Обґрунтованість актуальності дослідження	2
	Постановка завдань	2
	Актуальність теми	2
	Відповідність плану (змісту) роботи її темі	2
	Разом за критерієм	
Ступінь науковості	Оцінка вітчизняного і зарубіжного теоретичного й практичного досвіду з питань дослідження	15
	Наявність елементів наукової новизни, ступінь їх обґрунтованості :	5
	Логічність викладу матеріалу	5
	Повнота та обґрунтованість висновків	15
	Разом за критерієм	40
Інформаційно-методичне та програмне забезпечення	Використання актуальних джерел інформації та їх опрацювання	5
	Використання найвизначніших здобутків сучасної вітчизняної та зарубіжної філології, педагогіки, психології	5
	Разом за критерієм	10
Практична значущість, апробація результатів дослідження	Рівень аргументованості результатів, можливість їх практичного використання	5
	Наявність публікацій за темою дослідження	5
	Участь у наукових заходах різних рівнів	5
	Разом за критерієм	15
Оформлення роботи	Відповідність загальноприйнятим стандартам оформлення	5
Відповідність принципам академічної доброчесності	Рівень унікальності авторського тексту	5
Захист	Доповідь за результатами виконання магістерського дослідження	5
	Відповіді на запитання членів ЕК	5
	Загальна оцінка роботи науковим керівником і рецензентами	5
	Разом за критерієм	15
Разом		100